

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta lesnická a dřevařská

Katedra ochrany lesa a myslivosti

Vyhodnocení chovu zvěře v oboře Židlov

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: Doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.

Autor: Miloslav Zikmund

Praha 2010

Česká zemědělská univerzita v Praze
Katedra: Ochrany lesa a myslivosti

Fakulta lesnická a dřevařská
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

pro: Miloslava Zikmunda
obor: Provoz a řízení myslivosti

Název tématu: Vyhodnocení chovu zvěře v oboře Židlov.

Název tématu v anglickém jazyce: Evaluation of game management in the Židlov enclosure

Zásady pro vypracování:

Cílem práce je vyhodnocení vývoje chovu zvěře v oboře Židlov od jejího založení po současnou dobu.

V práci se zaměřte zejména na:

- zpracování přehledu o odborních chovech zvěře
- vyhodnocení vývoje chovu všech druhů zvěře v oboře
- návrh doporučení pro další zaměření chovu zvěře v oboře

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah průvodní zprávy: cca. 30 str.

Seznam základní odborné literatury:

DOMBROWSKI,R.: Der Wildpark seine Einrichtung und Administration. Wien Carl Gerold's Sohn Verlag, 1885, 190s.

HANZAL,V. a kol.: Velká myslivecká encyklopedie na CD, GRAND s.r.o. České Budějovice, 2007

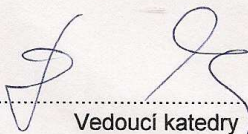
WOLF,R. a kol.: Naše obory. SZN v Praze. 1976, 253 s.

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.

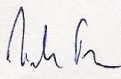
Konzultant bakalářské práce:

Datum zadání bakalářské práce: 22.6.2009

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2010

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Vyhodnocení chovu zvěře v oboře Židlov“ vypracoval samostatně a použil jen pramenů, které cituji a uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne 11.4.2010

.....

Poděkování:

Mé poděkování patří doc. Ing. Vladimíru Hanzalovi, CSc. za cenné rady, odborné vedení a spolupráci na této bakalářské práci. Dále bych chtěl poděkovat všem ostatním, kteří se svými názory a připomínkami nemalou měrou podíleli na konečném zpracování této bakalářské práce.

V Praze dne 11.4.2010

.....

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá historií obornictví, současným stavem oborních chovů v ČR a chovem zvěře v oboře Židlov od jejího založení po současnost. Tato obora o velikosti 3795 hektarů byla založena v roce 2000. Je zde popisována její lokalizace, způsob a důvody jejího založení, původ chované zvěře a její kvalita. V oboře Židlov jsou stanoveny normované stavy na 850 kusů jelení zvěře a 150 kusů zvěře mufloní. Vyskytují se zde i další druhy jako zvěř černá a srnčí, která je tolerována a zvěř daňčí, s jejímž chovem se nepočítá a je vystřelována. Nejsilnější trofeje se u zvěře jelení i mufloní v posledních letech pohybují na hodnotách dosahujících podmínek pro udělení zlatých medailí.

Klíčová slova: obora, chov zvěře, obora Židlov

Abstract

This thesis focuses on history of the game preserves, present situation in the Czech Republic and game management in the Židlov enclosure since her foundation to the present. This game preserve in size of 3795 ha was established in 2000. In this thesis are described location of the Židlov enclosure, type and reasons of her foundation, origin of the game and her quality. They are defined standardized game stock 850 pieces of red deer and 150 pieces of mouflon. There are also other species of game in the enclosure, like wild boar or roe deer, which are tolerated, but fallow deer isn't farmed and it is going to shoot out. Strongest trophies of the red deer and mouflon in the past, they are valued at around a gold medal.

Keywords: game preserve, game management, Židlov enclosure

Obsah:

1. Úvod a cíl práce	6
2. Literární přehled.....	9
2.1 Obornictví.....	9
2.1.1 Obora a její legislativní postavení.....	9
2.1.2 Historie obornictví ve světě.....	10
2.1.3 Historie obornictví na území ČR.....	11
2.1.4 Typy oborních chovů.....	13
2.1.5 Druhy zvěře vhodné pro oborní chov.....	14
2.1.6 Životní podmínky zvěře v oborách.....	14
2.1.7 Klady a zápory oborních chovů.....	15
2.2. Jelen lesní (<i>Cervus elaphus</i>).....	15
2.2.1 Etologie.....	15
2.2.2 Potrava a výživa.....	17
3. Materiál a metody hodnocení.....	21
4. Výsledky.....	23
4.1 Obora Židlov.....	23
4.1.1 Historie chovu zvěře.....	23
4.1.2 Důvody k založení obory.....	23
4.1.3 Základní informace o oboře.....	25
4.1.4 Vlastní průběh výstavby obory.....	28
4.1.5 Počátky oborního chovu.....	29
4.1.6 Lov zvěře.....	30
4.1.7 Myslivecká zařízení.....	31
4.1.8 Myslivecká políčka.....	32

4.1.9 Příkrmování zvěře.....	35
4.1.10 Zdravotní stav.....	36
4.1.11 Myslivecká statistika.....	37
4.1.11.1 Sčítání zvěře.....	37
4.1.11.2 Odstřel, odchyt úhyn.....	38
4.1.12 Průběrný odstřel jelení zvěře.....	39
4.1.13 Porovnání hmotnosti jelení zvěře.....	42
4.1.14 Porovnání bodové hodnoty jelení zvěře.....	43
4.1.15 Odstřel jelení zvěře ve věkových třídách.....	44
4.1.16 Závislost krmení, hmotnost, bodová hodnota, věk.....	46
5. Diskuze.....	48
6. Závěr.....	51
7. Seznam použité literatury.....	52
8. Internetové odkazy.....	54
9. Seznam fotografií.....	55
10. Seznam tabulek.....	60
11. Seznam grafů.....	61

1. Úvod a cíl práce

Chov zvěře v oborách má u nás dlouholetou tradici. Největšího rozmachu dosáhl v 17. až 19. století, kdy zajišťoval šlechtě a vladaři možnost okázalých loví, při kterých bylo velké množství zvěře soustředováno na malou plochu.

Teprve později se začalo přecházet na oborní chovy jako takové, kdy ještě dlouho převládalo reprezentační poslání obor nad posláním chovatelským. Obornictví v našem státě narušila druhá světová válka, během níž řada obor zanikla a velká většina ostatních přišla buď o zvěř, nebo o oplocení. V šedesátých letech minulého století došlo k určité renesanci obornictví, stávající objekty se začaly opravovat a vznikla celá řada nových obor. V polistopadové době došlo vlivem změny zákonů a vlastnických práv k velikému nárůstu počtu obor o malé výměře, čemuž zamezil až nový zákon o myslivosti. Ten stanovil minimální výměru obory na 50 hektarů.

Původně byly obory zakládány pro zvěř spárkatou i drobnou. Z drobné to byli zajáci, králíci a bažanti. Ze spárkaté to byla hlavně zvěř jelení, později i daňčí, mufloní, černá, často i srnčí. V současnosti se spektrum chovaných druhů mírně změnilo. Drobnou a srnčí nahradili jeleni sika, jelenci běloocasí a kozy bezoárové. Na základě moderních poznatků vědy se v oborách věnuje všestranná péče chovu spárkaté zvěře, s cílem chovat zvěř nejen zdravou, ale i vysoce hodnotnou, zejména pokud jde o produkci kvalitních trofejí.

Nejvhodnějším druhem spárkaté zvěře chované v oborách není zvěř jelení, ale mufloní, daňčí a černá. Jelení zvěř má poměrně značné nároky na rozlohu a úživnost a její chov je značně nákladný. Je však atraktivní lovnou zvěří a ulovení jelena je jedním z životních cílů valné většiny myslivců. Velké obory, kde je chov zvěře na kvalitní úrovni potom mohou sloužit i jako modelový příklad pro hospodaření ve volných honitbách.

Obor zabývající se chovem jelení zvěře není v České republice mnoho. Cílem této bakalářské práce je představit jednu z největších a zároveň nejmladších, která byla založena před deseti lety – oboru Židlov.

Tato práce popisuje historii, důvody vzniku a podává základní informace nejen o oboře jako takové, ale zejména o hlavní zvěři, která se zde chová, zvěři jelení. Nabízí porovnání způsobu péče, vývoje populace, zdravotním stavu a v neposlední řadě i její kvality za posledních deset let od založení obory do současnosti. Kvalita je zkoumána hlavně z hlediska kritérií průběrného odstřelu, vývoje průměrné hmotnosti a nárůstu bodové hodnoty trofejí.

Obr. 1. Wojnar T

2 Literární přehled

2.1 Obornictví

2.1.1 Obora a její legislativní postavení

Podle jedné ze starších publikací o oborách uvádí Černý (1895) toto: Obora jest trvale a úplně ohrazený díl lesa větších nebo menších rozměrů ve příznivé poloze, určený pro udržování a chov četného počtu zvěře, ustanovené hlavně pro zajímavou honitbu. Jestliže to místní podmínky dovolují, může v jedné oboře i více druhů rozličné zvěře vydržováno býti, jako: jeleni, daňci, černá a zajíci. Nejčastěji jest však obora jen pro jeden druh určena a bývají to buď jeleni, buď daňci nebo černá, vedle které srnci a zajíci v počtu menším se udržují. Jakkoli zajímavější jest a zábavnější honbu poskytuje, když více rozličných druhů zvěře nalézá se ve společné oboře, přece však spíše radno bývá hlídati tu jen některý ze zajímavých druhů.

V novější literatuře se dočteme že: Obora jsou zařízení pro chov spárkaté zvěře s dokonalým oplocením, aby je zvěř nemohla opustit (Červený a kol., 2004). Podobnou definici uvádí i Hromas (2000): Obora je dokonale oplocená část honitby (samostatná honitba) s převahou lesních porostů, ale také s dostatečným počtem pastvin, louček a políček, určená ke koncentrovaným chovům spárkaté zvěře.

Podle zákona o myslivosti 449/2001 Sb. se oborou rozumí druh honitby s podmínkami pro intenzivní chov zvěře s obvodem trvale a dokonale ohrazeným nebo jinak uzpůsobeným tak, že chovaná zvěř z obory nemůže volně vybíhat. Zároveň tento zákon stanovuje minimální výměru honitby na 50 hektarů souvislých pozemků. Návrh na uznání obory může státní správě podat vlastník honebních pozemků nebo přípravný výbor honebního společenstva. Lov v oboře je potom upraven vyhláškou číslo 245/2002 Sb., která povoluje lovit celoročně ty druhy zvěře, pro které byla obora zřízena a byly pro ně v daném roce určeny minimální a normované stavy.

2.1.2 Historie obornictví ve světě

Úsilí lidí v boji o přežití od počátku směřovalo k zavádění intenzivních chovů zvěře. Rozrůstající se společnost v podstatě ani jinak jednat nemohla, zvláště když začala chápat působení těch nejzákladnějších přírodních zákonů. Jeden z nejdůležitějších je ten, že příroda uživí ve svých potravních nikách pouze omezený počet jedinců (Hromas a kol., 2008).

Již ve starověku byly v rozvinutých mezopotamských státech zřizovány obory a zoologické zahrady. Byly to spíše zásobárny lovné zvěře, která se chovala v blízkosti paláců vládců a jejich družiny. Zvířata se lovila lasem nebo do sítí. Byli tam sloni a velbloudi, dovážení z Arábie a z Afriky, ale také zvířata místního původu, například jeleni, daňci, divocí osli, antilopy různých druhů a dále kozorožci a jiná zvěř z asijských hor (Červený a kol., 2004).

V Egyptě, kde již v době prvních tří dynastií byla velká zvěř téměř vyhubena, byl lov vyhrazen pouze králům. Vzácná zvířata byla chytána do pastí, ohrad nebo sítí, ale také lasem. Tato zvěř byla dočasně chována v zajetí, některé druhy byly dokonce ochočeny a žily ve velkých stádech v oborách či na střežených pastvinách. K nejběžnějším druhům patřily různé druhy antilop a gazel, kozorožci, divoké ovce a pštrosi (Červený a kol., 2004).

V Číně se poměrně záhy zakládaly zoologické zahrady u dvorů vysokých úředníků a na císařském majetku. Nazývaly se „zahrady moudrosti“. V posledních stoletích se stavy zvěře v Číně snížily, a proto vznikaly rozlehlé obory, kde zvěř střežila armáda. Při četných povstáních a válkách však byly mnohé z těchto obor zničeny a vzácná zvěř vybita (Červený a kol., 2004).

Původ obor v současném slova smyslu je třeba hledat v jižní Evropě, kde již Římané chovali rozmanitou zvěř v ohradách (Wolf, 1976).

2.1.3 Historie obornictví na území ČR

Naši lidé pravděpodobně poznali obory jednak jako účastníci křížových výprav, jednak z literatury. Asi ve 14. století se k nám dostal latinský spis boloňského senátora Petra DE CRECENCIIS (žil asi mezi lety 1233 – 1320) „Ruralium commodorum liber XII“, podle českého překladu „Knihy vo použitcích vpolních“. V jeho osmé knize, pojednávající „vo trávnicích a věcech rozkošných z stromuov i z bylin i z ovotce jich vtipně zpuosobených“ najdeme i návod k založení obory (Wolf, 1976).

Z počátku vznikaly obory zejména z podnětu panovníka na jeho statcích, kde rád pobýval. Od 15. století začaly být u nás obory zakládány zejména šlechtou. Nebyly to pouhé oplocené kusy lesa, ale sloužily zejména k chovu zvěře, loveckým účelům a také jako estetický prvek krajiny. V této době představovaly hlavně výtvar, spojující panské sídlo, jeho park a okolní prostředí. Měly také velký význam při zavádění nových druhů spárkaté zvěře na našem území. V období baroka představovaly umělecká díla, výtvary soudobých architektů a samy se stávají inspirací pro různé umělecké obory výtvarného a slovesného umění (Wolf, 1976).

Naše nejstarší známá obora byla založena králem Přemyslem Otakarem II. ve 13. století. Nacházela se v blízkosti obce Openec, což je na území dnešní Prahy Letné. Říkalo se jí Královská obora, lidově Stromovka. Výstavba obory byla důsledkem hospodářského vzestupu, jež se stala stálou zásobárnou živé zvěře, která již ve volnosti začala ubývat a skýtala možnost pohodlnějšího lovu (Andreska, Andresková, 1993).

V roce 1579 byla založena Netolická obora v Kratochvíli na Netolicku, která byla zřízena okolo letního sídla pána Viléma z Rožmberka, dále byla zřízena tzv. Libocká obora s letohrádkem Hvězdou. Na budování obor padla často za oběť poddanská půda jako například v roce 1586 (Sudoměřická obora) . Nejnákladnější a nejrozsáhlejší prací, pomíneme-li stavby budov, bylo oplocení obory. Rozhodující úlohu mělo dřevo a

kamení. Kámen sloužil k podezdívkám, dřevo v podobě tesů k vlastnímu oplocení. Tesové ploty se uvádějí u obory Častolovické, Kunětické, Opočenské, Poděbradské, aj. V oblastech s dostatkem kamene byly budovány zdi z kvádrů. Kamenných zdí nebo jejich zbytků se zachovalo poměrně dost (Sedlice, Březka, Kostelec nad Černými lesy, Úvaly, Hukvaldy aj.). Zdí byla kdysi ohražena i královská obora u Prahy (Wolf, 1976).

Zatímco zpočátku obory sloužily zejména k chovu jelení a později dančí zvěře, v 18. století se začaly hojně stavět pro černou, která se nesměla chovat ve volnosti. V 19. století byla dovezena zvěř mufloní. Oborních chovů v českých zemích bylo mnoho a vznikaly a zanikaly podle možností jejich majitelů je udržovat (Andreska, Andresková, 1993).

V průběhu 18. a 19. století dochází také k racionalizaci myslivosti, začíná se klást důraz na kvalitu zvěře. Jedním z hlavních motivů pro zakládání obor se stávají nadměrné škody spárkatou zvěří ve volnosti.(Wolf, 1976).

Wolf (1976) uvádí, že v letech 1875 – 1895 bylo v českých zemích 254 – 353 obor. V roce 1900 to bylo 146 obor a jejich výměra činila 130 257 ha.

V roce 1970 bylo v plném provozu 36 obor o celkové výměře 19 581 ha. Jejich počet a výměra neustále narůstá v roce 1980 to bylo 26 711 ha, v roce 1990 již 37 445 ha. Jejich průměrná rozloha se však díky porevolučním a současným zákonům snižuje. V roce 2008 bylo v ČR 191 oborních chovů a jejich výměra činila 45 140 hektarů. V současnosti má Česká republika světové prvenství v jejich počtu na celkovou rozlohu svého území (www.mze.cz).

2.1.4. Typy oborních chovů

Lochman (1985) kategorizuje oborní chovy na:

1. obory určené k lovu
2. chovatelsko – šlechtitelské obory
3. obory pro výzkum a demonstrační účely
4. obory s chovem vzácných a ohrožených chovů zvěře

Podobné je rozdělení podle Hromase a kol. (2000):

1. lovecké obory – slouží převážně k reprezentaci a komerčnímu lovu, produkci kvalitních trofejí a vysoké produkci zvěřiny (zvěřní farmy nejsou zařazeny mezi oborní chovy).
2. obory určené k zazvěřování
3. obory pro sledování a výzkum biologie zvěře
4. obory pro chov vzácných druhů zvěře (např. bílá jelení zvěř, zubr)
5. obory pro výchovu veřejnosti

Kromě tradičních obor existují další oplocená zařízení pro chov zvěře. Aklimatizační obůrky (dočasný chov, než bude zvěř vypuštěna do volné přírody), přezimovací obůrky, sloužící k chovu zvěře během zimního období (5 – 10 ha) a obůrky karanténní, sloužící k uzavření a chovu zvěře po dobu léčení či karantény.

Aklimatizační a karanténní obůrky je vhodné a žádoucí zřizovat v klasických oborách, z důvodu lepší aklimatizace zvěře určené k novému zazvěřování nebo osvěžování krve a snadnější zvládnutí některých nálezů.

Za samostatný druh oborního chovu by bylo možno považovat i chov zvěře v zoologických zahradách.

2.1.5 Druhy zvěře vhodné pro oborní chov

V našich oborách se chová převážně jelení, daňčí, mufloní a černá. Prostředí obory není vhodné pro teritoriální druhy (např. srnec). Vhodné jsou druhy žijící v tlupách se sociální strukturou. Nejvhodnější je chovat pouze jediný druh zvěře a nebo chovat druhy, které si vzájemně potravně nekonkurují, například daňka s muflonem (Červený a kol., 2004).

2.1.6 Životní podmínky zvěře v oborách

Podle Forsta a kol.(1975) je třeba počítat s minimální výměrou obory pro zvěř jelení 800 ha, daňčí a mufloní 500 ha, pro černou 150 ha plochy, přičemž se výměra řídí počtem chované zvěře a stanovištními podmínkami. Záleží hlavně na poměru plochy luk, políček a lesních porostů, u nichž je rozhodující skladba dřevin.

Základními životními podmínkami jsou:

- dostatečný prostor
- porostní a prostorová skladba
- úživnost plochy
- krytové a klidové příležitosti

Pro dodržení těchto podmínek je třeba mít na zřeteli hlavně potřebnou výměru obory na 1 kus zvěře.

	minimální	optimální	maximální
jelení	5,0	8,0	11,0
daňčí	2,0	3,0	4,0
mufloní	1,5	2,5	3,5
daňčí a mufloní	2,0	3,5	5,0
černá	2,5	3,0	3,5

tab. I: Potřebná výměra obory na 1 kus zvěře (Hromas,2000)

Ve velkých oborách se často objevuje i zvěř černá a srnčí, která tam využívá prostorových a potravních nik, aniž bychom od nich mohli očekávat jakékoli chovatelské úspěchy (Hromas a kol., 2000).

2.1.7. Klady a zápory oborních chovů

Oborní chovy mají své výhody i nevýhody, které je nutno před jejich založením zvážit.

Kladem je, že zvěř je v poměrně velikém množství soustředěna na malé ploše, její relativně snadný a rychlý lov, lze ji lovit celoročně a tím ovlivňovat její kvalitu průběrným odstřelem a lze ji možno léčit, či podávat potravní doplňky.

Záporem je nezbytná výstavba kvalitního oborního plotu, početných mysliveckých zařízení, včetně pastvin a políček pro zvěř. Je nutné pravidelné celoroční příkrmování zvěře, počítat s nákladnější ochranou lesních porostů, nebezpečím vzniku nakažlivých chorob, rozpory s veřejností z důvodu omezení jejího vstupu a potřebou kvalifikovaného oborníka s relativně neomezeným časovým režimem (Hromas a kol., 2000).

2.2. Jelen lesní (*Cervus elaphus*)

2.2.1. Etologie

Pokud mluvíme o chování zvěře, máme na mysli především její životní projevy (etologii). Jelení zvěř žije s výjimkou nejstarších samců a období říje v pevně organizovaných tlupách. Ty největší jsou tvořeny samicemi s mláďaty a nedospělými jedinci obojího pohlaví. Mladí a středně staří samci tvoří samostatné tlupy. K dorozumívání jim slouží různé pachové, zrakové a hlasové signály. Přes den se jeleni

ukrývají v houštinách nebo vysokém bylinném porostu, zvečera vycházejí na pastvu. Za noc jsou schopni pomalou chůzí přejít několik kilometrů (Červený a kol., 2004).

Vnitrodruhové vztahy jsou motivovány především rozdílností pohlaví a věku. Obě pohlaví se setkávají pouze v období říje a v zimě u krmelců. Po říji se rozcházejí a vyhledávají vzájemně odlehlá místa, pokud jim to není umožněno dochází k sociálnímu napětí, potažmo ke stresovým stavům. Zvěř se potom uchyluje do houštin, kde ohryzává kůru, nikoliv pouze z hladu, ale i z nervozity (Durantel, 2004).

Základní rodovou jednotkou je rodinná tlupa tvořená vodící laní, jejím letošním a loňským kolouchem a dalšími dospívajícími dcerami, které již také vodí své kolouchy. Tyto jednotky se před obdobím vegetačního klidu spojují do početnějších tlup, v níž je nutné si právo vedoucí laně vydobýt. Většinou k tomu stačí pouhá autorita věku a zkušeností, jindy je však třeba přidat i sílu a schopnost si tuto funkci obhájit. Vedoucí laň ztrácí prioritu v tlupě, pokud přijde o svého koloucha (Řehák a kol., 1998).

Jeleni po nasazení druhého paroží opouštějí rodinnou tlupu a vytvářejí samostatné tlupy se stejně starými nebo o rok či dva staršími jeleny. Nejpočetnější jsou tlupy mladých a středně starých jelenů, staří žijí samotářsky nebo ve společnosti jednoho či dvou vrstevníků. V zimě při nedostatku potravy vytvářejí i tito jeleni větší tlupy (Řehák a kol., 1998).

Počátek, místo a délku říje určují laně, které putují na místa s bohatými zdroji potravy. Jeleni začátkem září opouštějí tlupu a sledují říjné laně na říjiště. Tam se začnou hlasitě projevovat (troubit), čímž dávají najevo, že říjiště je již obsazené a střeží ho před ostatními jeleny. (Řehák a kol., 1998) Toto období je pro jeleny metabolicky velmi náročné a stává se, že zhubnou až o třetinu své váhy (Hanzal, 2000).

Na rozdíl od holé zvěře, kdy tlupu vede nejzkušenější laň, vodí tlupu jelenů vždy nejmladší jelen. V tom spočívá základní rozdíl v chování tlupy laní a jelenů. Laň na

sebe bere riziko prvního kusu v tlupě s cílem ji ochraňovat, zatímco nejzkušenější jelen se schová za mladšího a méně zkušeného (Řehák a kol.,1998).

Ve vztahu ke zvěři daňčí při vzájemném styku nedochází ke střetům, jsou to však potravní konkurenti. Srnčí zvěř se jelení vyhýbá a vyklízí společné pastevní plochy, i když nedochází k přímým střetům. Jelen sika konkuruje svou agresivitou, jak na pastevních plochách, tak u krmelišť. Největší nebezpečí spočívá v možnosti křížení mezi oběma druhy. Mufloni svojí převážně denní aktivitou představují vážnějšího konkurenta pouze v zimním období při příkrmování, kdy navštěvují krmelce přes den a dokáží z nich vybrat to nejkvalitnější krmení. Se zvěří černou se jelení, tam kde jsou na sebe oba druhy zvyklé, dobře snáší. Největší problémy vznikají v zimním období, kdy se černá pokouší dostat do krmných zařízení a tím je demoluje (Řehák a kol.,1998).

Jelení zvěř snáší zajetí bez újmy, pokud má k dispozici dostatečný prostor k volnému pohybu a pastvu ve správném množství a složení. Bezpodmínečně nutné je starat se, stejně jako u ostatních druhů zvěře, o občasné osvěžení krve. Ohled na tento důležitý přírodní zákon volného chovu a oborního obzvlášť nesmí být opomenut za žádných podmínek (Dombrowski, 1885).

Chov jelena lesního probíhá už dlouhá léta na Novém Zélandu na maso a trofeje. Jeho techniky (zejména reprodukce v zajetí) se rozšířily v Evropě (střední Evropa, Skotsko) a nedávno byly přijaty ve Francii (Encyclopédie aktive la Chase, 1994).

2.2.2 Potrava a výživa

Jelení zvěř vyžaduje jako přežvýkavec dostatečnou a s ohledem na svůj organismus také pravidelně podávanou stravu. Pase se přesně kvantitativně a kvalitativně v tom množství, které potřebuje k denní výživě. Různá roční období a produktivita volného místa podmiňují složení živin, které jelení zvěř instinktivně vyhledává a dokáže si je

vybrat. V oborách je jim významná část této svobodné volby odepřena a je povinností oborníka vyplňovat mezery, které nechávají pocítit zjetí (Dombrowski, 1885).

Jelení zvěř patří mezi potravní oportunisty upřednostňující traviny byliny, které jsou sice hůře stravitelné, avšak pro prostornější předžaludky a delší pobyt potravy v nich přece jen užitečné. (Hanzal a kol.,2007). Má v průběhu roku za celý den sedm pastevních cyklů (ranní, večerní, dopolední, polední, odpolední, půlnoční a popůlnoční. V době jarního vegetačního přechodu je doba braní potravy vždy delší, proto je pastevních period jen 5. Podobně je tomu v období vegetačního klidu (Hansen- Catta, 2008).

Dombrowski (1885) uvádí, že má-li si zvěř rychle zvyknout na nově podávané krmení, nebo chceme-li zvěř nalákat na jiné místo, či snad odchytit ji je jedním z nejistějších prostředků podávat jí jmelí bílé (*Viscum album*). Tento parazit poskytuje mimořádně účinné živiny, které vykazují i u zcela vyhublé zvěře mimořádné úspěchy a pomáhají také při tvorbě paroží.

Těžké gravidní laně mají vysoké nároky na potravu. Z toho vyplývá důležitost pravidelného a správného zimního příkrmování. V prvních týdnech po kladení laň od koloucha neodchází daleko a může proto na stávaništi působit zvýšené škody loupáním. Obecně dochází ke škodám loupáním tehdy, je-li zvěři znemožňován normální denní pastevní cyklus. Odtud plyne naléhavý požadavek na dodržování klidu v honitbách. Podvýživa je velmi nebezpečná, zejména u mladé zvěře a její škodlivé důsledky se v dalším období života již nenahradí (Řehák a kol.,1998).

Zvěř	Prům. hmotn.	Sušina	Bílkoviny celk.	Bílk. stravit.	Cukry	Tuky	oxid vápenatý	oxid fosforečný
laně do 1 r.	39,15	1553	180,00	X	10,85	21,17		
jeleni do 1 r.	47,40	1628	231,00	X	12,71	22,43		
laně 1-2 r.	75,04	2604	298,23	177,51	125,73	69,74	20,88	17,35
jeleni 1-2r.	101,70	3377	358,08	215,15	188,03	82,84	32,19	18,63
laně starší 2 let bez gravidity	96,29	3085	336,86	213,10	158,32	82,40	36,10	16,37
gravidní starší 2 let	113,81	4434	545,93	285,49	204,52	117,96	38,38	31,22
jeleni starší 2 let	146,27	4717	518,50	321,34	237,24	109,34	52,93	26,17

tab II.: Nároky jelení zvěře na živiny (roční průměr na kus a den), (Řehák a kol., 1998)

Vogt (1937) díky provedenému chemickému rozboru paroží a kostí jelenů považoval za nejdůležitější látku pro tvorbu parohů fosforečan vápenatý, který se skládá ze 46% oxidu fosforečného a 54% oxidu vápenatého. Kládl také veliký důraz na dobrou celkovou kondici a zdravotní stav. K tvorbě svaloviny a tuku jsou zapotřebí hlavně bílkovina a uhlohydráty. Provedl tedy rozbor obsahu těchto látek v paši a krmivech.

	100 váhových dílů			
	sušina		přirozený stav	
	oxid vápenatý	oxid fosforečný	bílkovina	škrob
bukové listí	1,41	0,39	3,5	18,0
březové listí	1,35	0,45	4,0	20,0
vrbové listí	2,61	0,87	4,0	14,5
vrbové proutí	2,05	0,66	1,1	10,2
borové jehličí	1,16	0,19	?	?
smrkové jehličí	0,77	0,25	?	?
vřes	0,44	0,14	1,8	9,0
dubová kůra	2,19	0,18	?	?
smrková kůra	1,21	0,22	?	?
luční seno	1,00	0,48	4,0	34,0
sušený červený jetel	1,86	0,51	6,5	32,0
kaštiny	0,27	0,52	2,0	36,0
žaludy	0,15	0,32	2,0	42,0
brambory	0,09	0,65	1,0	20,0
krmná řepa	0,26	0,54	0,1	6,0
cukrovka	0,20	0,42	0,5	15,5
kukuřice	0,03	0,68	7,0	81,0
oves	0,11	0,72	7,0	55,0
žito	0,06	1,05	8,5	71,0
ječmen	0,06	0,90	7,0	66,0
sezamové pokrutiny	2,76	2,30	36,0	79,0
lněné pokrutiny	0,43	1,10	26,0	72,0
sojové pokrutiny	0,26	0,93	38,5	75,0
pochr. z podzem. olejné	0,25	1,08	43,5	76,0
kokosové pokrutiny	0,11	1,26	16,5	76,5

tab.III.: Obsah CaO, P₂O₅, bílkoviny a škrobu v krmivu (Vogt 1937)

Nároky jelena na energii a živiny v období parožení jsou téměř stejně vysoké jako u laně v době kojení. Rovněž je tomu tak v období po říji. Navrhovaná krmná dávka je určena pro obory s nízkou úživností a pro zvěř ve volnosti za klimaticky extrémně nepříznivá období (Hanzal a kol.,2007).

Kategorie zvěře	metabolická velikost	Druh krmiva		
		Objemové	Jadrné	Dužnaté
a. jelen 150 kg III - V. (v době parožení)	42,86	vojtěška 12 kg	oves 1,5 kg	
b. laň 100 kg VI.- IX. (kojení)	31,62	vojtěška 11 kg	oves 1,5 kg	řepa 1 kg
c. jelen 130 kg X. - 1/2 XI. (po říji)	38,50	voj. seno 3 kg	oves 1,0 kg	řepa 1 kg
d. jelen 150 kg X. - 1/2 XI. (po říji)	42,86	voj. seno 3,5 kg	oves 1,3 kg	řepa 1 kg
e. jelen 150 kg XII. - II.	42,86	voj. seno 3 kg	oves 1,0 kg	řepa 1 kg
f. laň 100 kg XII. - II.	31,62	voj. seno 2,2 kg	oves 0,7 kg	řepa 0,7 kg
g. kolouch 50 kg XII.- II.	18,80	voj. seno 1,3 kg	oves 1,3 kg	řepa 0,4 kg

tab. IV: Krmná dávka pro jelení zvěř (Hanzal a kol.,2007)

Z hlediska výživy jelení zvěře je jedním z nejdůležitějších období čas po říji. Vytvoření množství tukových rezerv je možné jen v podzimním období, kdy je organizmus schopen vzhledem ke své anatomické a metabolické připravenosti metabolizovat a zužítkovat uvedené množství potravy. Tyto poznatky jsou docela nové a mění dosavadní praktiky v zimní péči o zvěř. Abundantní předkládání jadrných nebo koncentrovaných krmiv v zimě je zbytečné, ba dokonce škodlivé, je plýtváním penězi, neboť zvěř není schopna právě vzhledem k změnám v utváření předžaludků a změně metabolismu zužítkovat přijaté živiny. Zejména u nejvitálnější zvěře, která konzumuje relativně více potravy, dochází k zažívacím senzacím v podobě alimentárních autointoxikací, jež nezdědka vedou k uhynutí (Hanzal a kol.,2007).

Pro mysliveckou praxi z výše uvedených skutečností vyplývá, že zvěř v období od podzimu do jara výrazně mění výběr přirozené potravy, schopnost efektivně trávit a využívat kvalitní krmiva. Z hlediska zvěře jsou pro přežití zimy především možnosti migrace do vhodných zimovišť a dostatek klidu (Kamler, Homolka, 2005).

3. Materiál a metody hodnocení

Konkrétní informace a data jsem získal ze zdrojů Vojenských lesů a statků ČR, divize Mimoň. Informace o historii chovu zvěře u mimoňských Vojenských lesů a statků je, spolu s důvody k založení obory popsána v kronice obory Židlov. Tato kronika popisuje také vlastní průběh výstavby obory z hlediska výběru materiálu na oplocení, popisu etap stavebních prací, výběru dodavatelů a seznamu subjektů, jejichž souhlas byl nutný k vydání Územního rozhodnutí Městského úřadu v Mimoně jako prvního předpokladu k realizaci stavby. Základní informace o oboře týkající se její rozlohy, lokalizace, nadmořské výšky, úhrnu ročních srážek, průměrné roční teploty a délky vegetační doby byly získány z Lesního hospodářského plánu na období 2004 – 2013 pro lesní hospodářský celek Dolní Krupá. Tento plán také zahrnuje informace o poměrech geologických, pedologických, vegetační stupňovitosti a převládajících dřevinách vyskytujících se na území obory.

Údaje o myslivecké statistice jako je sčítání zvěře, odstřel, odchyt a úhyn jsou čerpány z tiskopisu „Plán mysliveckého hospodaření v honitbě“, část plán chovu a lovu pro zvěř spárkatou (podle § 36 odst. 2 a 3 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů) z let 2001 až 2010 a softwarového programu Evidence myslivosti 6.9 C–S pro FireBird od firmy YAMACO Software. Tento program také obsahuje údaje o hmotnosti, bodové hodnotě a věku ulovené zvěře.

Informace o přírodních podmínkách, rozloze, vodních zdrojích a vyčlenění klidové zóny jsou obsaženy v rozhodnutí „Hlavní zásady hospodaření v oboře Židlov“, vydaném ředitelstvím státního podniku VLS ČR v Praze dne 15.11.2000, číslo jednací 1224/00. Toto rozhodnutí také obsahuje cíle mysliveckého hospodaření jako jsou druhy a množství cíleně chované zvěře, předpokládaný termín naplnění kmenových stavů, způsoby obhospodařování políček pro zvěř a pastevních ploch. Způsob příkrmování a

zajištění krmiv, vybavení a počet krmných míst, způsob veterinární péče, lov zvěře, počet lovecky upotřebitelných psů a založení aklimatizační obůrky. Dále stanovuje personální a materiální vybavení obory a způsob lesnického hospodaření v oboře Židlov.

Údaje o ploše zemědělsky využívané půdy, výměře a druhu plodin, které se na ní pěstují jsou získány z „Knihy polí“, která je součástí povinně vedené evidence, kterou vede technik myslivosti na divizi. Tato kniha je i podkladem pro poskytnutí a využívání dotací. Informace o druhu a množství krmiv používaných k příkrmování v oboře jsou převzaty z interní evidence Vojenských lesů a statků, divize Mimoň, kterou vede oborník a každoročně ji předkládá k vyhodnocení na ředitelství divize.

Obr. 3 Munzar P.

4. Výsledky

4.1 Obora Židlov

4.1.1 Historie chovu zvěře

Z historického hlediska není oborní chov v této oblasti věcí novou, neboť již hrabě Waldstein v roce 1820 založil oboru k chovu jelení, dančí a černé zvěře. V roce 1880 byla tato obora rozšířena i o oblast Kumerského pohoří a v roce 1890 byla do této obory přivezena zvěř mufloní. Obora v této době dosahovala výměry 3 500 ha. Centrem obory se stala dnes již neexistující osada Strážov. Základem chovu jelení zvěře byla zvěř přivezená z oblasti rumunských Karpat.

V roce 1945 při osvobozování republiky Sovětskou armádou došlo k značnému poškození oborního plotu a zvěř se rozšířila i mimo oboru, čímž dala základ kvalitní populaci této zvěře. V poválečném období nebyl zájem o obnovení oborního chovu a obora zanikla. Zvěř uniklá z obory se postupně přizpůsobila podmínkám života ve volnosti a postupně začala obsazovat vhodné lokality, kde nacházela patřičný klid a dostatek odpovídající potravy.

Pro osvěžení krve již tak kvalitní zvěře, byly v roce 1965 přivezeny 3 kusy jelení zvěře od Vojenských lesů a majetků Kežmarok.

Po odchodu vojsk a zrušení VVP došlo k značnému nárůstu stavů zvěře, což se nejvíce projevilo škodami zvěří na lesních a polních kulturách. V návaznosti na tyto škody začaly neúměrně stoupat náklady na ochranu kultu a následné problémy se zajištěním kultur.

4.1.2 Důvody k založení obory

V roce 1991 došlo k privatizaci zemědělského majetku a VLS neměly možnost ovlivnit osevní postupy na nově zprivatizovaných polích. Pole, na kterých byla snaha

pěstovat méně atraktivní plodiny pro zvěř, byly osety plodinami, které zvěř přímo vyhledává. Nastala situace, kdy náhrady za škody způsobené zvěří přímo ohrožovaly vlastní existenci myslivosti u VLS. Myslivost a přemnožené stavy zvěře se dostaly do podstatného rozporu s posláním VLS jako správcem státního majetku. Prvotním a rozhodujícím kritériem byl stav lesa a náklady vynaložené na pěstební činnost a myslivost.

Vedle tohoto cíle byly zohledněny i otázky uchování kvalitního genofondu zvěře, vyřešení přirozenou sukcesí zarůstající lokality bývalé tankové střelnice, omezení civilizačního tlaku na poměrně zachovalou oblast.

Dalším, neméně důležitým aspektem bylo, že po útlumu zemědělské výroby docházelo k značné migraci zvěře do okolních honiteb. Převážně šlo o zvěř trofejovou, která byla v okolních honitbách střílena bez ohledu na věk a chovnou hodnotu.

Po posouzení všech kladných i záporných pohledů bylo rozhodnuto přistoupit k vybudování jedné z největších obor v České republice. Centrem obory se stala bývalá tanková střelnice Židlov, která dala název i samotné oboře.

V roce 1998 se zrodila myšlenka vybudování velké obory, přičemž stavbu se podařilo realizovat do září roku 2000, kdy došlo ke konečnému uzavření obory.

Obr. 2. Wojnar T.

4.1.3 Základní informace o oboře

Vlastník a provozovatel : Vojenské lesy a statky ČR, s.p. divize Mimoň

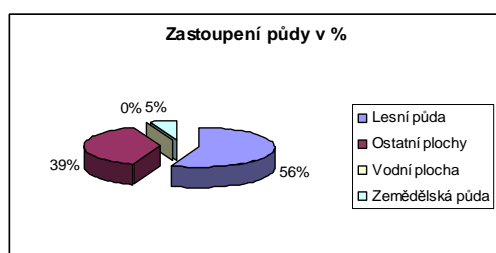
Zařazení obory v rámci divize : samostatné středisko lesní správy Dolní Krupá

Výměra obory : 3 795 ha z toho – lesní pozemky : 2 121 ha

- ostatní plochy : 1 465 ha

- vodní plochy : 1 ha

- zemědělské plochy : 208 ha

Graf I.

Součástí obory je i prameniště Ploužnického potoka o rozloze 18 ha, které je přirozeným zdrojem vody. Dalšími zásobárnami vody jsou tzv. „nebeské“ rybníčky na ploše bývalé tankové střelnice, které zde vznikly díky působení armády (přehrazení údolí tankovými přejezdy, krátery po střelbě) a několik dalších pramenišť.

Z celkové výměry honebních pozemků obory je ve vlastnictví státu (ČR), správě státního podniku VLS ČR 3 747 ha, státu (ČR) správě Pozemkového fondu 29 ha, obce Ralsko 10 ha a ostatních drobných vlastníků 8 ha.

Obora je umístěna severovýchodně od obce Kuřivody. Situována je uvnitř honitby Ralsko a nesousedí tudíž z žádnou jinou honitbou. Nadmožská výška je od 292 m do 426 m. Roční srážky činí 640 mm, z toho ve vegetačním období 375 mm, průměrná roční teplota 7,5 C. Délka vegetační doby je 150-160 dní. Jedná se převážně o vrchovinné mírně suché klimatické okrsky s mírnou zimou a mírným létem.

Geologicky je území tvořeno převážně schvrnokřídlovými sedimenty, hlavně vápenitými a slinitými pískovci, často se sprašovými překryvy. Jedná se o horniny

minerálně velmi chudé, snadno zvětrávající a místy vystupující na povrch ve formě skal. V údolích lokálně vznikly aluviální náplavy.

Pedogenetický proces na chudých podložích vedl převážně ke vzniku kambizemí, často s přechody k podzolům, pomístně se vyskytují půdy oglejené. Z hlediska půdních druhů převažují půdy písčité až hlinitopísčité minerálně velmi chudé, často s ohledem na expozici vysychavé. Lokálně ve sníženinách se vyskytují půdy mírně oglejené, vlhké.

Z hlediska vegetační stupňovitosti lesního hospodářského celku převažuje 4. LVS (bukový) a v nižších polohách 3. LVS (dubobukový) . Plošně převládá kyselá řada, vyšší zastoupení má i řada podmáčená. V menším zastoupení se vyskytuje exponovaná řada, ojediněle rašelinná. V lesních porostech zvláštního určení je převládající dřevinou borovice lesní (*Pinus silvestris*), v menší míře buk lesní (*Fagus sylvatica*), smrk ztepilý (*Picea abies*) a ostatní dřeviny.

Obora byla uznána rozhodnutím MZe ČR dne 1.12.2000.

MZe stanovilo pro oboru tyto normované stavy zvěře :

Jelen lesní	700 ks
-------------	--------

Muflon	300 ks
--------	--------

V roce 2007 byly po vyhodnocení úživnosti a kapacity obory tyto normované stavy změněny na:

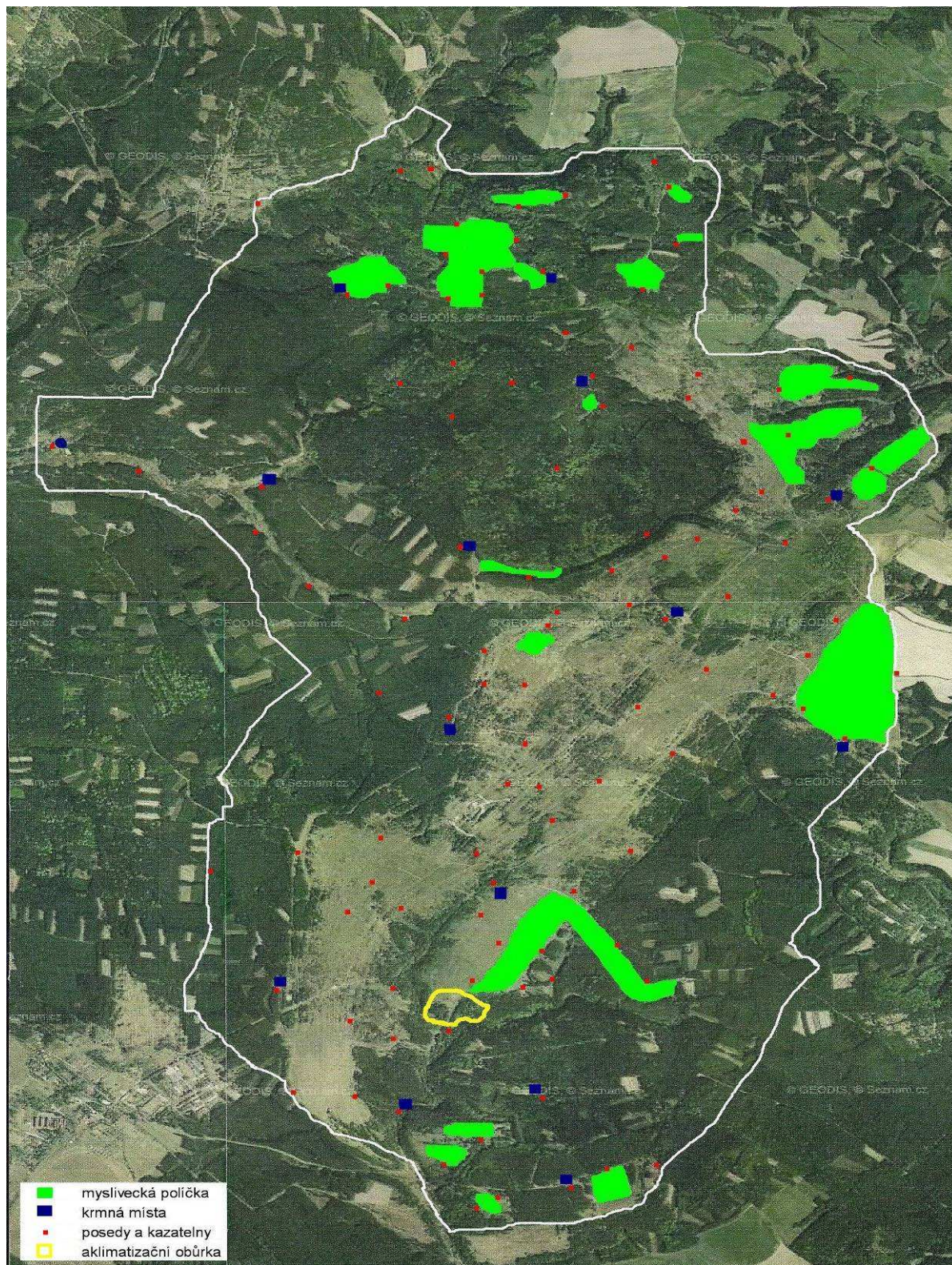
Jelen lesní	850 ks
-------------	--------

Muflon	150 ks
--------	--------

Koeficient očekávané produkce (KOP) byl stanoven u jelení zvěře na 0,8 a u mufloní na 0,9, poměr pohlaví u obou druhů na 1 : 1.

Již od počátku byla tato obora zřízena pro komerční zhodnocení trofejové zvěře. Mimo zvěře jelení a mufloní se v oboře vyskytuje zvěř daňčí, srnčí a černá. Zvěř černá je

redukována, přičemž snaha je o co největší redukci, srnčí zvěř bude tolerována a daňčí zvěř bude postupem času z obory vystřílena. Úprava věkové skladby a poměru pohlaví u obou populací byla stanovena do roku 2005.

Obr.25. www.mapy.cz

4.1.4 Vlastní průběh výstavby obory

S výstavbou obory bylo započato v měsíci dubnu 2000 a v září téhož roku došlo k jejímu konečnému uzavření.

V rámci vlastní realizace obory byly vybudovány tyto objekty:

- 30 km oplocení obory (obr. 19 a 20)
- 6 ks roštových přejezdů (obr. 18)
- 16 dvoukřídlých vrat
- přelízky pro pěší turistiku
- 16 plně vybavených krmných míst (obr. 21)

Podstatnou a velice diskutovanou otázkou byla rozloha obory. Jádrem se stala bývalá tanková střelnice Židlov, ke které přiléhají porosty, jež byly součástí ochranného pásma střelnice. K těmto byly přiřčeny pozemky, které by měly přispět ke zvýšení úživnosti honitby.

Podstatné bylo zajištění dostatečného množství vodních zdrojů. Velký důraz byl kladen rovněž na migrační tahy zvěře v průběhu celého roku. Po zvážení různých variant se nakonec podařilo navrhnout zaplacení letních i zimních stávaníšť zvěře. Po zohlednění všech těchto aspektů bylo přistoupeno k navržení obory o velikosti cca 4000 ha.

Obora je veřejnosti přístupná, neboť po odchodu armády je tato oblast turisticky silně navštěvovaná. Snahou je pohyb veřejnosti omezit časově i prostorově podle schváleného provozního řádu obory, ve které jsou také přesně definovány činnosti v oboře zakázané. Podstatnou část obory tvoří klidová zóna (cca 700 ha), kde je přístup veřejnosti vyloučen.

Pro oplocení obory byl zvolen typ pletiva Ursus Bezinal 200/15/15, které bylo umístěno na železobetonové sloupky o rozměru 14x14 cm. Každý pátý sloupek byl

zabetonován z důvodu větší stability plotu. Výška pletiva je 2 m a ve vzdálenosti 30 cm nad horním okrajem pletiva byla umístěna dřevěná tyč jako optická zábrana před únikem zvěře. Z časového hlediska a také nedostatku kapacity smrkových tyčí byl na části oplocení jako vizuální zábrana použit ostnatý drát, který bude postupně nahrazen tyčemi. Ve spodní části plotu byly po celé délce umístěny tyče, aby bylo zamezeno útěku zvěře a současně pronikání černé zvěře do obory.

Na základě předložených cenových nabídek byli vybráni dodavatelé pletiva a železobetonových sloupků. Současně bylo započato s výstavbou velkoobjemových krmelců a roštových přejezdů.

4.1.5 Počátky oborního chovu

Již při vlastním uzavírání zvěře bylo počítáno se zvěří, která se v době říje zdržovala v blízkosti střelnice. Pro jeleny, kteří na říji přicházejí ze stávaníšť mimo oboru, byly zřízeny záskoky na předpokládaných tazích zvěře. Po uzavření zvěře bylo zřejmé, že se podařilo odchytit daleko větší množství, než se předpokládalo. Prvořadým úkolem se stala úprava poměru pohlaví a věkové skladby zvěře. Tato úprava byla stanovena do konce roku 2005.

Propracován byl systém polí pro zvěř a pastevních ploch. V oboře vznikly větší soustavy polností, jejichž cílem je přitáhnout zvěř z lesních komplexů do blízkosti polí a luk a omezit tak tlak na lesní kultury. Využity byly lokality, které zvěř využívala již před vlastním uzavřením obory a tyto byly následně zvětšeny a postupně budou rozšiřovány. Byla provedena výsadba ovocných stromů pro zlepšení úživnosti, zřízena byla vrbovna pro vytvoření okusových dřevin a v lesní školce se začaly pěstovat kaštany a červené duby pro následnou výsadbu do obory. Ke zvýšení úživnosti plochy

střelnice by mělo pomoci postupné uvolňování jednotlivých dubů, které se vyskytují v březových porostech vzniklých přirozenou sukcesí.

Pole byla oseta ovšem (obr. 7), řepkou, lesním žitem, krmnou kapustou (obr. 15) a speciálními travními směsmi pro spásání zvěří. Některé plochy byly volně přístupné zvěři, jiné oploceny elektrickými ohradníky a některé zaploceny trvalým oplocením.

Jelikož oborní chov nemůže být u divize v současných ekonomických podmínkách ztrátový, bylo nutno zvážit priority při budování zařízení v oborním chovu. V první řadě bylo nutno zhotovit nezbytně nutný počet krmných zařízení, v další etapě došlo k opravě a dobudování potřebných loveckých zařízení.

4.1.6 Lov zvěře

Lov zvěře je prováděn v souladu s platnou celopodnikovou směrnicí pro výkon práva myslivosti a schváleným ceníkem pro lovecké poplatkové hosty.

Průběrný odstřel holé zvěře provádějí k tomu určení a oprávnění pracovníci VLS, divize Mimoň, tj. oborník, vedoucí lesní správy, nadlesní, vedoucí a technik výrobního útvaru, oprávnění pracovníci ředitelství státního podniku a dále lesníci, kteří v oboře lesnický hospodaří. Může být a také ze 70% je realizován loveckými hosty za doprovodu loveckého průvodce jako poplatkový odstřel.

Lov trofejové zvěře s výjimkou průběrného odstřelu v první věkové třídě a bezpoplatkového lovu v rámci směrnic pro výkon práva myslivosti a rybářství v honitbách a rybářských revírech VLS ČR, s. p. je prováděn loveckými hosty jako poplatkový lov.

4.1.7 Myslivecká zařízení

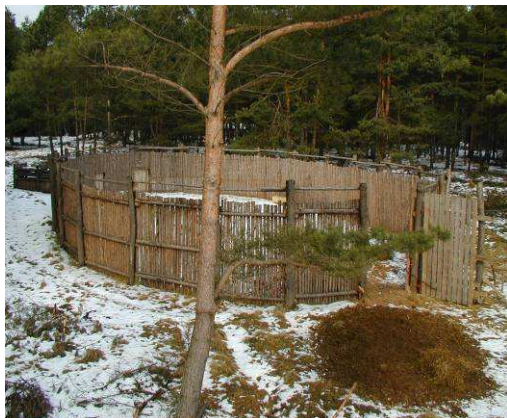
V oboře je vybudováno 16 krmných míst (obr. 21), která jsou rozmístěna po celé ploše obory, přičemž byl kladen ohled na stávaníště a tahy zvěře. Tato místa jsou vybavena zásobníkem na jadrné krmivo, krechtem na skladování dužniny, přístřešky na seno a senáž a 120 centimetrů vysokými korytky na jádro, která znemožňují brání potravy černou zvěří. Na některých místech jsou vybudovány i velkokapacitní krmelce (obr. 13 a 14) se zásobníkem na volně ložené seno. Po změně technologie sušení sena z volně loženého na výrobu lisovaných kulatých balíků, ztratily opodstatnění a jsou nahrazovány jednoduchými přístřešky (obr. 6), které je zcela adekvátně nahrazují. Okolí krmných míst je zpevněno betonovými panely nebo kamenem.

Obr. 6. Zikmund M.

V roce 2005 byla vybudována aklimatizační obůrka o rozloze 15. hektarů. V lednu 2006 do ní byla dovezena první zvěř z honitby Libavá v počtu 2 laní a 1 jelena. V roce 2008 byly po poškození oplocení a následném úniku jelena dovezeny 4 mladé laně a 1 jelen z obory Trnavy, které je generační obůrkou „chráněné pol'ovné oblasti“ Poľana. Další tři kusy byly dovezeny z Rakouska. Zvěř velmi dobře prosperuje a v současné době se přistoupilo k vypuštění některých označených jedinců do „velké obory“. V tomto roce se počítá s dovozem několika kusů z honitby Vojenských lesů a majetků Kežmarok.

Obora je vybavena i několika chytacími zařízeními (obr. 5 a 17) pro odchyt živé zvěře. V minulosti se prováděl odchyt a následný prodej živé mufloní zvěře do Bulharska. V současnosti jsou tato zařízení velmi úspěšně používána ke snižování stavů zvěře černé (obr. 12).

Obr. 5 Munzar P.

Obr. 12 Zikmund M.

Lov se zde provádí ve valné většině na čekané, proto je vybudováno a udržováno celkem 71 krytých (obr. 8) a 13 nekrytých posedů a žebříků. Ke každému z nich je pomocí traktoru a mulčovače každoročně obnovováno několik kilometrů přístupových cest (šouláků).

K ubytování loveckých hostů slouží od počátku oborního chovu myslivecká chata Skelná Huť, kde se v šesti pokojích může ubytovat až 15 osob. Pro náročnější klientelu byl v roce 2008 vybudován lovecký srub „Židlov“, poskytující ubytování maximálně 14 osob v pěti pokojích. Součástí nabídky je i možnost stravování formou polopenze.

4.1.8 Myslivecká políčka, pastevní plochy a výroba objemového krmiva

Půdy jsou většinou písčité, písčítokamenité, vysychavé s nízkým obsahem humusu a nízkou zásobou vápníku a fosforu.

Jako pastevní plocha je využívána hlavně bývalá tanková střelnice (obr. 9 a 23), která dala název celé oboře. Na těchto plochách se samovolnou sukcesí vyvinula botanicky velmi pestrá rostlinná společenstva, která jsou však z hlediska krmivářského a

chovatelského kvalitativně nedostačující. Velmi rozšířenou rostlinou je zde janovec metlatý (*Sarothamnus scoparius*)(obr. 24), který ve výhonech obsahuje až 15% proteinu, pět druhů alkaloidů a hořký glykosid scoparasoid. (Libosvár,2006)

Trávy jsou zastoupeny těmito převažujícími druhy: srha říznačka (*Dactylis glomerata*), ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*), kostřava luční (*Festuca pratensis*), medyněk vlnkatý (*Holcus lanatus*), ovsík žlutavý (*Trisetum flavescens*). Uvedené druhy trav jsou divoké nekulturní formy. Kulturní kvalitní trávy a jetele jsou zastoupeny v porostu z 15 - 20%. Vyskytují se zde i divoce rostoucí vikvovité druhy: jetel plazivý (*Triforium repens*), štírovník růžkatý (*Lotus corniculatus*), čičorka pestrá (*Coronilla varia*), úročník lékařský (*Anthylis vulneraria*), jetel prostřední (*Triforium medium*) a vlčí bob mnoholistý (*Lupinus polyphyllus*). Uvedené druhy vikvovitých se vyskytují v minimálním množství, ale mohou být vodítkem, které prošlechtěné odrůdy s vyšším množstvím stravitelných živin můžeme ve zdejších agroekologických podmínkách pěstovat. (Libosvár ,2006).

Ke zvýšení úživnosti by mělo pomoci postupné uvolňování jednotlivých dubů, které se vyskytují v březových porostech na stělnici vzniklých přirozenou sukcesí. Duby uvolněné před pěti lety v současné době již plodí. V posledních letech probíhá i vysazování poloodrostků jírovce maďala (*Aesculus hippocastanum*) , které jsou však každoročně poškozovány klíněnkou jírovcovou (*Cameraria ohridella*).

Obr. 4. Munzar P.

Obr. 9. Dostál L.

Plocha zemědělské půdy v průběhu let 2000 - 2004 narůstala, díky snaze budovat nová myslivecká políčka (obr. 4). Spektrum plodin, které se na nich pěstují, se v průběhu let, díky získávání zkušeností s potřebami zvěře, velmi změnilo. Od pěstování ovesa, pohanky, krmné kapusty se přechází na kvalitní travní porosty pro pastvu a výrobu sena a senáže. Na ohrazení polí v době vegetačního růstu se používají elektrické ohradníky.

Tabulka V. ukazuje druhy plodin a výměru, na které se pěstovaly.

rok	výměra ha										
	celková	TTP	oves	pohanka	řepka	krmná kapusta	hrách	zatravnění	kukuřice	lesní žito	vojtěška
2000	198,35	141,35	22,00		26,00		9,00				
2001	200,95	78,90	41,97		23,12	11,00	15,25	30,71			
2002	201,82	120,94	32,16	3,00		11,25		29,02	4,00	1,45	
2003	201,82	118,46	41,25	17,16		15,00		4,00	4,50	1,45	
2004	204,92	109,55	20,46	26,45		14,30		28,36		1,80	4,00
2005	209,70	119,90	21,70	20,40				45,90		1,80	
2006	209,70	151,49	17,94	15,56				24,71			
2007	207,58	160,60						46,98			
2008	207,58	185,40						10,88			11,30
2009	207,58	162,50						33,78			11,30

tab. V: výměra zemědělské půdy (Zikmund, 2009)

pozn. Změna celkové výměry v roce 2007 spočívá v přesném změření jednotlivých polí pomocí GPS.

Z této tabulky lze vyčíst změnu postoje k využití zemědělské plochy v oboře ve prospěch kvalitních pícninářských kultur, která je od roku 2008 umocněna i možností čerpání dotací na údržbu trvalých travních porostů.

Sklizeň sena se provádí dříve, než je tomu u krmiva určenému pro hospodářská zvířata. Tím je splněn základní požadavek kvality i zdravotní nezávadnosti. Sklízí nejen trvalých travních porostů, ale i senážováním vojtěšky před květem se získá vysoký obsah stravitelných bílkovin.

Vliv doby seče na množství a jakost sklizně		
Datum sečení	Stav porostu	Sklizeň stravitelných bílkovin v kg na 1 ha
28. května	Před květem	154,90
20. června	Po odkvětu	69,60

tab. VI: Vliv doby seče na množství a jakost sklizně (Zabloudil, Korhon, 2005)

4.1.9 Příkrmování zvěře

V oblasti způsobu a množství podávání krmení se v průběhu času od založení obory do současnosti také hodně změnilo. V prvních letech byla obora chápána spíše jako ohrada pro zvěř, která zabraňovala úniku zvěře do okolních honiteb. Tomu odpovídalo i příkrmování, založené pouze na zajištění sena, dužnatého krmiva, zadiny a minimálního množství jadrného krmiva. Během prvních let se naštěstí tento náhled změnil a nyní je hlavním cílem chovat zde kvalitní a zdravou zvěř, což se i díky změně způsobu krmení daří.

V současné době se zde praktikuje způsob krmení založený na znalostech a požadavcích potravních nároků zvěře. Začíná se příkrmovat na krmných místech ihned po říji jadrným krmivem (ječmen, kukuřice). Samozřejmostí v této době je dostupnost sena a dužnatého krmiva. Od poloviny prosince do 15. února se krmí pouze senem a kvalitní senáží. V únoru se pomalu přechází na podávání granulovaného krmiva pro jelení zvěř, kterým se krmí až do června. Všechny změny je třeba provádět postupně, aby si na ni zvěř navykla a zbytečně netrpěla zažívacími problémy.

Jadrné krmivo se původně předkládalo na krmná plata, ale z důvodu jeho konzumování černou zvěří se v roce 2007 přešlo ke korýtkům, připevněným na 120 centimetrů vysokých kůlech. V době podávání jadrného krmiva se příkrmuje každý den v množství denní dávky pro každý kus.

Přehled o množství a druhu krmiv zkrmených v oboře Židlov ukazuje tabulka VII.

mysl. rok	množství krmiva v q												
	seno	senáž	siláž	kukuřice	zadina	oves	ječmen	hrách	granule	řepa	sója	mrkev	Roboran
2001/02	550	1260		160	264	290		40		1287	70		
2002/03	810	386	970	160		550		50	420	2860	40		16
2003/04	950	910		133		450		10	400	1440	15		15
2004/05	1105	1145		160		418			50	751			16
2005/06	1524	1000	1100			500	406	243		580		780	15
2006/07	1325	1080						46	1200			516	
2007/08	1405	1395		400		150			800	350		266	
2008/09	1348	1296		305	209				800	780			
2009/10	1350	1597		300	356		200		800	870			

tab. VII: množství krmiva (Zikmund, 2010)

Složení granulovaného krmiva je následující: ozimá pšenice 20%, ječmen 14%, oves 20%, kukuřice 10%, otruby 20%, dále jsou to řepné výlisky, sojový šrot, melasa, sůl, vápenec a prostředky na parožení Ovisan a Calprosan.

Důraz je kladen i na minerální doplňky, které jsou obsaženy v granulích a také ve velikém množství slanisek, která obsahují jak kamennou sůl, tak i krmný vápenec.

4.1.10 Zdravotní stav

V oboře Židlov se chová zvěř jelení a mufloní. Její zdravotní stav je každoročně sledován koprologickým průzkumem, který se provádí 2x, vždy před a cca 14 dní po podání přípravku Cermix. Toto přeléčení probíhá v jarních měsících přimícháním do jadrného krmiva. U jelení zvěře bylo v prvních letech zjištěno střední napadení plicními červy (*Bicaulus sagittatus*), po podání medikamentu se hodnoty vrátily do normálu. U zvěře mufloní bylo napadení silnější a její zdravotní stav se podařilo zlepšit až po 3 letech. V posledních letech výsledky vykazují vždy před léčením mírně zvýšené hodnoty, které po podání přípravku klesnou na minimum. Poměrně časté je napadení střečkem kožním (*Hypoderma diana*).

4.1.11 Myslivecká statistika

4.1.11.1 Sčítání zvěře

Sčítání bylo v prvních letech prováděno metodou společných čekaných, kdy se před odpoledním pastevním cyklem obsadilo cca 50 posedů a kazatelen. Úspěšnost této metody je velmi závislá na příznivém počasí a směru větru, protože zdejší zvěř neztratila plachost a na přítomnost člověka reaguje útekem. V letech 2005 a 2006 byly pokusy sčítat zvěř liniovým sčítáním, kdy se za pomoci cca 120 lidí procházela celá obora v linii a počítaly se kusy, které proběhly mezi sčítači. Tato metoda je velmi náročná na organizaci, kázeň zúčastněných a není příliš vhodná pro tuto oboru díky její velikosti a členitosti. Uvedené výsledky sčítání jsou tedy spíše odhady zodpovědných pracovníků. V současné době je sčítání prováděno odborním personálem během zimního příkrmování, kdy zvěř poměrně pravidelně navštěvuje krmná zařízení.

		sčítaný stav v ks								
druh	věk třída	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
jelen	I.	108	221	200	152	179	195	120	146	150
	II.	43	46	50	89	79	55	100	126	126
	III.	4	13	20	20	20	30	55	54	47
laň		330	450	350	276	330	250	271	320	320
kolouch		180	230	200	164	156	170	154	204	200
muflon		42	150	150	78	89	70	55	57	55
muflonka		60	200	100	80	59	35	57	59	55
muflonče		51	50	50	48	30	32	36	40	35
daněk		15	28	58	58	70	50	31	36	24
daněla		40	80	50	56	40	25	20	20	21
daňče		18	40	30	24	30	25	20	14	15
srnec		10	12	22	16	24	24	25	28	28
srna		25	27	29	18	20	20	20	18	19
srnče		15	15	20	11	15	14	15	14	13
černá		31	29	37	23	25	76	48	81	85

tab.XII: sčítání (Zikmund, 2010)

V roce 2003 došlo k úniku poměrně velikého množství mufloní zvěře pod oborním plotem, její stavy se snížily pod normované. V současné době odpovídají normovanému stavu 150 ks. Černá zvěř pod oplocením bez problémů podlézá. Její stavy kolísají podle ročního období. V létě se nachází na okolních polích a v období příkrmování se zdržuje v oboře poblíž krmných zařízení.

4.1.11.2 Odstřel, odchyt a úhyn

Údaje v této tabulce jsou převzaty z programu Evidence myslivosti 6.9. Zahrnují výši odstřelu, počet živých odchycených kusů a množství úhynu v jednotlivých letech. Úhyn se v oboře Židlov pohybuje na úrovni 2 – 6% z celkového počtu ulovených kusů.

odstřel, odchyt a úhyn v ks									
druh	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
jelen	50	83	83	75	100	83	72	92	101
laň	193	266	109	131	178	50	34	81	97
kolouch	151	219	115	145	163	39	35	66	52
muflon	17	33	34	15	26	12	18	14	16
muflonka	34	72	20	13	21	7	15	21	16
muflonče	37	53	10	10	14	2	22	16	14
daněk	5	7	13	18	70	21	29	13	11
daněla	44	39	31	30	64	27	22	18	16
daňče	49	58	49	39	52	18	16	10	17
srnec	14	10	20	18	14	14	13	11	17
srna	7	6	10	5	10	7	9	15	10
srnče	1	9	9	4	6	6	10	10	3
černá	61	128	113	118	100	70	175	155	137

tab.XIII: odstřel (Zikmund, 2010)

Výše odstřelu jelení zvěře v prvních letech pomohla ke zlepšení poměru pohlaví, který byl v době zaplacení obory velmi nepříznivý a vedl ke snížení skutečného stavu holé zvěře na stav normovaný. V roce 2007 bylo rozhodnuto o navýšení normovaného stavu jelení zvěře na 850 ks a odstřel v tomto období radikálně klesl. V současnosti její odstřel odpovídá normovaným stavům.

Chov mufloní zvěře v oboře je na poměrně dobré úrovni (obr. 22). Bodové hodnoty ulovených muflonů se pohybují na úrovni medailových trofejí. Každoročně se uloví několik „stříbrných“ muflonů a nejsou výjimkou ani trofeje přesahující 205 CIC bodů. V únoru 2010 byl uloven muflon v hodnotě 214, 45 CIC bodů, což je zatím nejsilnější trofej ulovená v oboře Židlov.

Odstřel daňčí zvěře, která je zde nežádoucí, meziročně postupně klesá a její stavy se snižují. U daňků je patrná změna přístupu k jejich odstřelu, kdy do roku 2005 byla snaha o lov pouze zralých dospělých kusů poplatkovým odstřelem. V posledních letech se střílí v rámci jejich odstranění z obory všichni i mladí daňci včetně špičáků.

Srnčí zvěř v oboře je podprůměrné kvality a je ovlivněna konkurencí a rušením od ostatních druhů zvěře.

Odstřel černé zvěře se drží na vysokých hodnotách, přestože se v posledních třech letech přikročilo k jejich odchytu a následnému odstřelu. Odchyt tvoří v současné době 65% z celkového počtu ulovených kusů černé. Na selata připadá z provedeného odchytu 95%.

4.1.12 Průběrný odstřel

Hodnocení je založeno na porovnání nároků na kvalitu trofeje jelení zvěře z hlediska délky lodyh a jednotlivých výsad, četnosti výsad a jejich zakončení, barvě a perlení paroží a dále i podle rozlohy jednotlivých trofejí ve vztahu k věku jelenů. U holé zvěře je průběrný odstřel posuzován dle hmotnosti vyvržených ulovených kusů v kůži bez hlavy a běhů. U laní je rozlišen jejich věk, u kolouchů se posuzuje jejich hmotnost v jednotlivých měsících.

Odstřel založený na rozdílném přístupu k věkovým třídám požaduje od lovců, potažmo průvodců poměrně přesné určení věku. U živé zvěře je třeba věnovat

pozornost především chování, stavbě těla a paroží. Důležitými ukazateli věku jsou i krk, hřívá a výraz obličeje (Menzel, 2003).

Kritéria průběrného odstřelu jelenů v oboře Židlov vycházely z kritérií pro posuzování chovnosti, přijatých ve Žďáru nad Sázavou v roce 1994. (Řehák a kol.,1998) a byly uzpůsobeny na místní podmínky. V roce 2000 byly stanoveny takto:

kolouch	říjen	do 30 kg	
	listopad	do 35 kg	
	prosinec, leden	do 38 kg	
laň	2.r.	do 55 kg	
	3 - 11 r.	do 65 kg	
	12 r.+	všechny	
I. v.t.	2r.	špičák	do 20 cm do 60 kg
	3r.	osmerák	do 60 cm opěrky kratší než očníky pokřivené lodyhy ostré konce lodyh
	4r.	jednostranně desaterák	korunový do 60 cm opěrky kratší než očníky ostré konce lodyh
II. v.t.	5 r. a 6r.	korunový desaterák	ostré konce lodyh do 80 cm krátké očníky a opěrky rozloha do 60 % výsady v koruně do 10 cm
	7r. a 8r.	korunový jeleni	do 85 cm rozloha do 60 % výsady v koruně do 15 cm světlé, hladké lodyhy
III. v.t.	9r.,10r.,11r.	korunový jeleni	do 90 cm výsady v koruně do 15 cm očníky a opěrky do 30 cm světlé, hladké lodyhy rozloha do 60 %
	12r.	všichni jeleni	

tab. VIII: Pravidla průběrného odstřelu v oboře Židlov (Zikmund,2000)

V průběhu osmi let se podařilo, díky péči o zvěř a pečlivému dodržování těchto pravidel dosáhnout toho, že se muselo v roce 2008 po zhodnocení narůstající kvality trofejí jelenů, sáhnout k úpravě kritérií průběrného odstřelu. Tato byla stanovena následovně:

kolouch	říjen	do 30 kg	
	listopad	do 40 kg	
	prosinec, leden	do 42 kg	
laň	2.r.	do 55 kg	
	3 - 9 r.	do 70 kg	
	10 a více	všechny	
I. v.t.	2r.	špičák	do 30 cm
	3r.	osmerák	do 65 cm opěráky kratší než očníky pokřivené lodyhy ostré konce lodyh
	4r.	jednostranně korunový	80 cm opěráky kratší než očníky ostré konce lodyh
II. v.t.	5r. a 6r.	korunový 3 výsady v koruně	ostré konce lodyh do 80 cm krátké očníky a opěráky rozloha do 75 %
	7r. a 8r.	korunový více než 3 v koruně	do 85 cm světlé, hladké lodyhy
III. v.t.	9r.,10r.,11r.	korunový více než 3 výsady	do 90 cm světlé, hladké lodyhy
	12r.	všichni jeleni	

tab. IX: Nová pravidla odstřelu v oboře Židlov (Zikmund, 2008)

Z porovnání těchto tabulek vyplývá, že se v současnosti klade hlavní důraz na délku paroží, barvu, perlení a jeho hmotnost (hladké a světlé paroží je většinou i lehčí). Cílem je z chovu vyřadit tzv. „ralského“ jelena, který je sice bohatý na výsady, ale krátký a lehký (Janota,2008 – ústní sdělení).

Ke zhodnocení výsledků kvality odstřelu slouží každoročně hodnocení a výstava trofejí a shozů (obr. 10 a 11), kam se předkládají všechny nalezené shozy a trofeje

ulovené v uplynulém mysliveckém roce. Výjimkou jsou pouze trofeje zahraničních lovců, které jsou fotograficky zdokumentovány.

Obr. 10 Munzar P.

Obr. 11. Zikmund M.

4.1.13 Porovnání hmotnosti jelení zvěře

Toto srovnání analyzuje vývoj průměrné hmotnosti podle pohlaví jelení zvěře. Údaje jsou vypočítány zprůměrováním hmotnosti jednotlivých kusů ulovené zvěře v posledních deseti letech, která je udávána v kilogramech a rozumí se jí hmotnost vyvrženého kusu v kůži bez odřezané hlavy a běhů. V tomto porovnání nejsou započítány úhyny.

Protože se jedná o oboru, je třeba si uvědomit, že odstřel je prováděn, hlavně u mladé zvěře holé, celoročně. Samčí jelení je lovena, s výjimkou slabých špičáků, od poloviny srpna do konce února. Samičí, opět s výjimkou slabých laněk, ve druhém roce života, od konce října do poloviny ledna. V současné době se podařilo ustálit stavy na normovaných a plán odstřelu se daří plnit do konce ledna.

	Průměrná hmotnost zvěřiny na dodávku v mysliveckém roce								
	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Jelen	80,70	78,76	83,76	84,23	90,58	88,69	101,08	94,30	95,55
Laň	49,81	50,65	54,12	53,04	52,30	46,09	56,09	50,27	52,31
Kolouch	32,60	30,80	31,08	31,22	28,91	36,23	34,49	31,08	34,57

ta. X.: průměrná hmotnost jelení zvěře (Zikmund, 2010)

Z tabulky je patrný mírný nárůst průměrné hmotnosti samčí zvěře, který je dán především úpravou poměru jelenů ve věkových třídách a lovem dospělých jelenů. U zvěře samičí a kolouchů se nárůst neprojevuje.

4.1.14 Porovnání bodové hodnoty jelení zvěře

Přehled sleduje vývoj průměrné bodové hodnoty jelenů od věku tří let (druhé paroží) do dvanáctého roku života, který je považován za věk, kdy je jelen na vrcholu parožení. Jeleni starší 11. let jsou zahrnuti v kategorii 12+. Bodová hodnota se určuje podle hodnotitelské tabulky CIC. Kritéria jsou délky lodyh, očníků, opěráků, obvody růží, spodní a horní obvody měřené v centimetrech, počet výsad, hmotnost trofeje v kilogramech, jednotlivé přírážky na rozlohu paroží, barvu, perlení, hroty výsad, nadočníky, korunu a srážky na vady (Klusák, 2002).

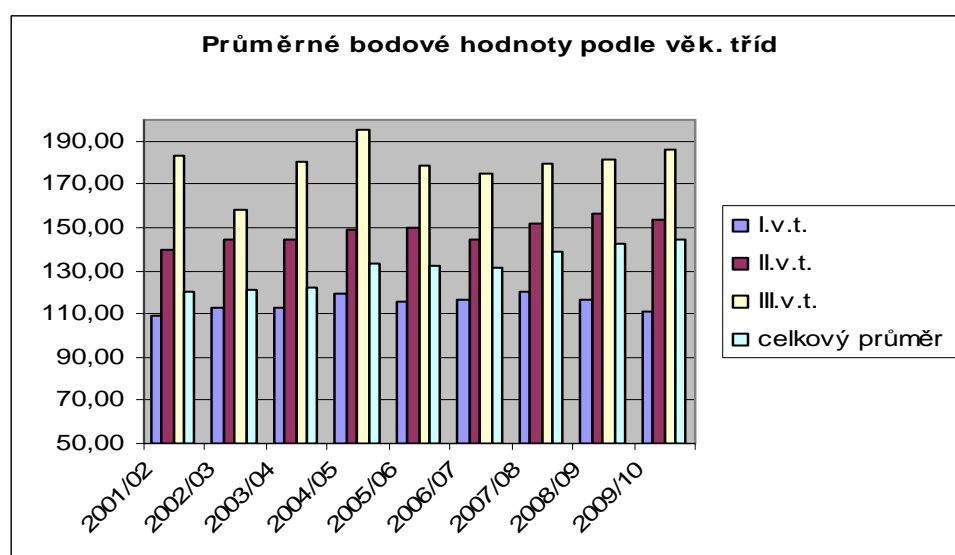
Jsou zde zahrnuty veškeré ulovené zbodovatelné trofeje, včetně úhynů. Data jsou uvedena jako průměr bodové hodnoty v jednotlivých letech stáří jelenů. Je spočítán i „průměrný jelen“ v každém mysliveckém roce.

věk	průměrná bodová hodnota CIC								
	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
3	98,45	98,97	103,33	100,15	105,49	103,74	99,08	106,56	104,20
4	116,76	119,98	117,40	128,87	127,34	123,78	130,88	130,36	119,46
5	128,99	138,26	138,67	141,53	139,35	131,22	137,14	147,07	133,19
6	141,32	145,31	142,22	147,76	152,59	147,42	147,01	146,95	148,21
7	137,76	144,64	150,15	159,51	160,18	144,91	164,02	166,41	158,89
8	X	154,73	158,89	165,31	162,47	175,33	178,20	177,62	175,20
9	X	X	X	X	180,00	180,41	164,44	171,59	188,00
10	X	X	182,42	X	170,78	164,94	174,34	179,03	183,74
11	X	X	178,33	195,05	181,00	177,79	186,24	188,72	187,89
12+	183,15	158,46	X	X	174,65	163,91	189,27	186,22	185,31
celkový průměr	120,78	121,6	122,5	133,32	132,49	131,64	138,92	142,53	144,78

tab. IX: průměrná bodová hodnota (Zikmund, 2010)

V prvních letech založení obory se díky nepříznivému poměru ve věkových třídách lovili hlavně jeleni mladší. V tabulce tedy chybí v prvních letech údaje o jelenech III.

věkové třídy, kteří se v tomto období lovili minimálně nebo pouze v počtu jednoho kusu na každý uváděný rok. Údaje jsou proto poněkud zkreslující a největší vypovídající schopnost má hodnota celkového průměru. Od mysliveckého roku 2007/2008 se ulovili minimálně dva jeleni v každém uváděném roce života. V přehledu se neuvádějí jeleni ve druhém roce života (špičáci), jejichž trofej je nezbodovatelná.

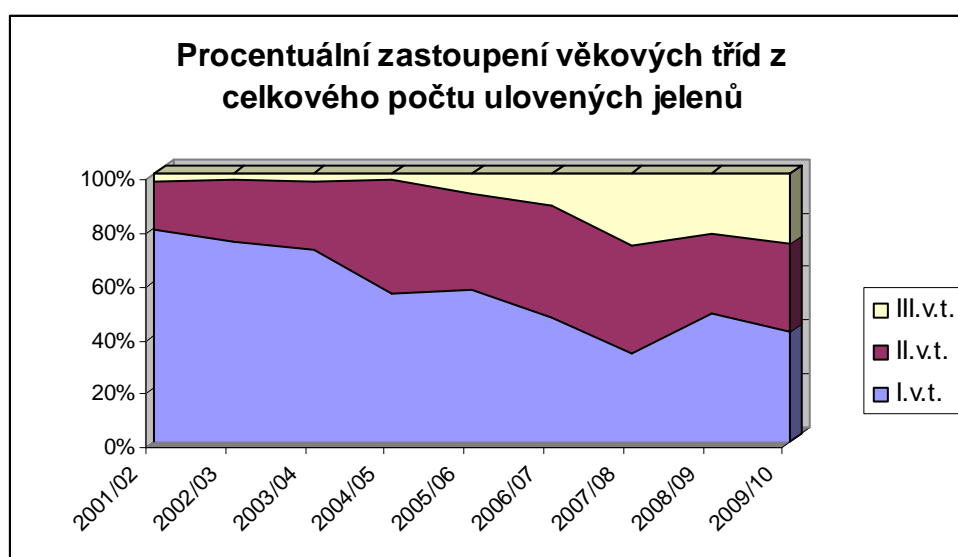
Graf II.

Z tabulky i grafu je patrný stálý nárůst průměrné bodové hodnoty v jednotlivých letech, což je dáno zvýšením procenta dospělých jelenů, nároků na průběrný odstřel a v neposlední řadě zřejmě i aplikací kvalitního příkrmování v době po říji a v jarním období.

4.1.15 Odstřel jelení zvěře ve věkových třídách

Důležitým ukazatelem kvality chovu je i poměr zvěře v jednotlivých věkových třídách (v.t.). Podle vyhlášky 491/2002 Sb. je rozdělení provedeno takto: I. v.t. – 1 až 4 roky, II. v.t. – 5 až 8 let, III. v.t. – od 9. let. Zastoupení samců v jednotlivých věkových třídách stanoví vyhláška u I.v.t. na 44%, II.v.t. na 37% a ve III.v.t. na 19%.

Odstřel v jednotlivých věkových třídách by podle Řeháka (1998) měl vypadat takto: I.v.t. – 60%, II.v.t. – 10% a III.v.t. 30%. Tato metoda hodnotí vývoj odstřelu samčí zvěře podle počtu kusů ulovených ve věkových třídách od založení obory do současnosti. Data jsou získána z programu Evidence myslivosti. Výpočet je udáván v procentech a je proveden vydělením počtu jelenů ve věkových třídách celkovým počtem v jednotlivých letech a vynásobením konstantou 100.

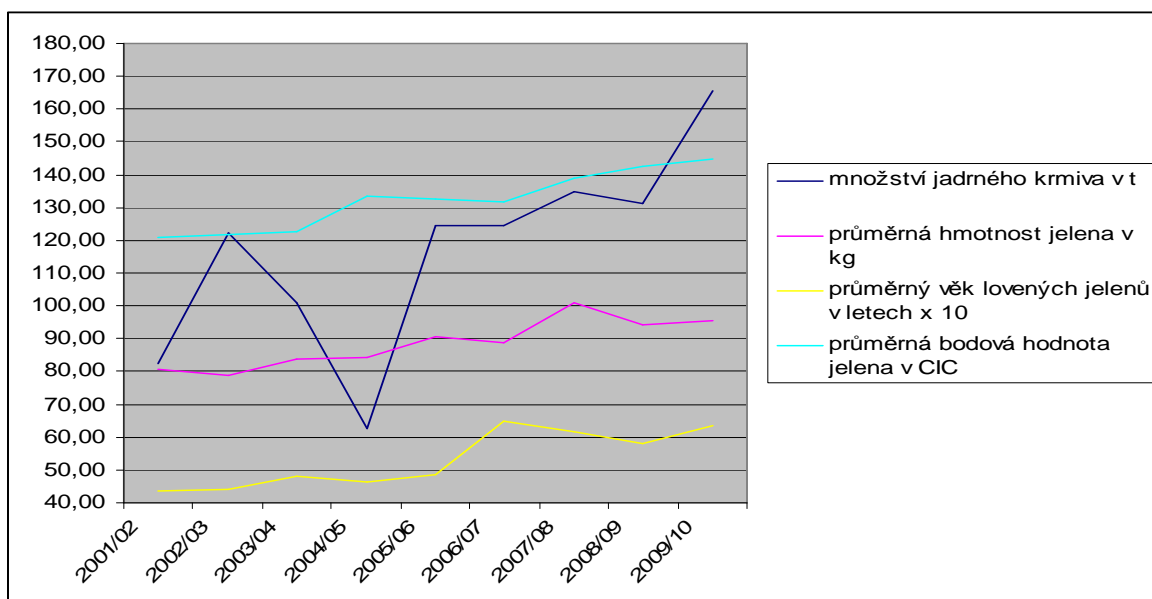

Graf III.

V době založení obory byla věková struktura samčí jelení zvěře velmi nepříznivá ve prospěch mladých jelenů. Odstřel byl proto zaměřen především na I. věkovou třídu, ve II. věkové třídě byl prováděn odstřel pouze velmi průběrných jedinců s cílem nechat je dozrát a doplnit chybějící starší jeleny. Odstřel ve III. věkové třídě se neprováděl a vykazované úlovky jsou převážně úhyny. V roce 2004/2005 se odstřel v I. věkové třídě ustálil na 60% a bylo možno přistoupit k redukci nekvalitních jedinců ve II. věkové třídě. Od roku 2007/2008 došlo k úpravě poměru v jednotlivých věkových třídách a k ustálení odstřelu v nich na poměr 40:35:25. Nižší procento odstřelu v první věkové třídě v současnosti je dáno hlavně potřebou ekonomického zisku oborního chovu a dostatkem starších jelenů, díky nimž se mladí neúčastní říje.

4.1.16 Závislost krmení, hmotnost, bodová hodnota, věk

Cílem je porovnat vzájemnou závislost mezi zvyšujícím se množstvím krmiva, průměrnou hmotností a nárůstem bodové hodnoty trofejí. Množstvím krmiva se rozumí jadrné krmivo (oves, kukuřice, ječmen, hrách, sója, granule a ječná zadina) zkrmené v tunách v každém roce (tab.VII). Průměrná hmotnost je počítána u jelenů v tzv. „dodávkové váze“ podle jednotlivých mysliveckých let v kilogramech (tab.X). Bodová hodnota v CIC je odvozena z celkového průměru bodové hodnoty (tab.IX). Průměrný věk je vypočítán vynásobením počtu jelenů ve věkových kategoriích a následným vydělením celkovým počtem jelenů v jednotlivých letech. Pro větší přehlednost je výsledný věk vynásoben konstantou 10.

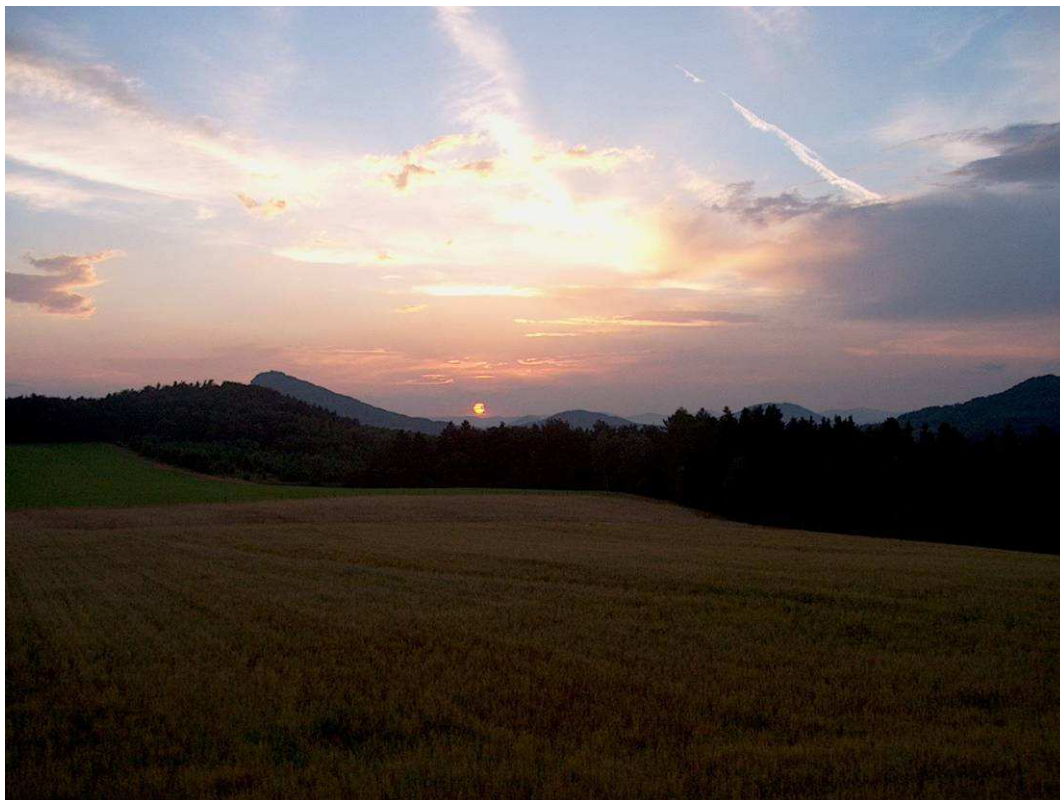
Graf IV.

Množství, druh, způsob a období podávání jadrného krmiva se v průběhu let měnily. V začátcích byl upřednostňován mačkaný oves, kukuřice, sója a především ječná zadina. Příkrmovalo se od začátku listopadu po celou zimu do konce března. V předjaří se do krmiva přidával přípravek na parožení. Krmivo se předkládalo zvěři na krmná plata nebo na zem pomocí rozmetadla. V současné době probíhá příkrmování jádrem na podzim od poloviny října do půli prosince směsí ovsa a kukuřice. Od února do konce

května se přikrmuje na granulovaným krmivem do vysokých korytek, zabraňujících přístupu jiné zvěře, především černé.

Průměrná hmotnost jelena měla v prvních letech mírně stoupající tendenci, v posledních třech letech stagnuje na hodnotě cca 90 – 100 kilogramů. Je třeba si uvědomit, že kulminace hmotnosti jelení zvěře ve zdejších podmínkách je mezi 8. až 10. rokem života. S přibývajícím věkem se nezvyšuje, naopak mírně klesá.

Průměrný věk lovených jelenů se v posledních čtyřech letech ustálil na hodnotách 5,8 až 6,5 roku. Průměrná bodová hodnota se v tomto období navýšila o 13,14 bodů CIC. Její nárůst ve vztahu k průměrnému věku je výsledkem zvýšených nároků na průběrný odstřel. V současné době běžně dosahují průběrní jeleni v sedmém až osmém roce života bodové hodnoty 170 – 180 bodů CIC.

Obr. 7. Wojnar T.

5. Diskuze

Selekce jelení zvěře v oboře Židlov probíhala v několika etapách. V první datující se od roku 2000 do roku 2002 bylo zapotřebí po zaplacení obory upravit poměr pohlaví, který byl velmi nepříznivý ve prospěch holé zvěře, kdy v době říje nebylo výjimkou vidět u 20 kusů laní pouze jednoho hlavního jelena ve druhé věkové třídě. Tento poměr se podařilo díky intenzivnímu odstřelu samičí zvěře během tří let upravit na požadovaný 1:1. Nároky na průběrný odstřel samčí zvěře nebyly tak vysoké. Stříleli se hlavně jeleni mladší a vysloveně podprůměrní.

Ve druhé etapě, trvající od roku 2003 do roku 2006 bylo přistoupeno k úpravě poměru jelenů v jednotlivých věkových třídách. Přednostně byli loveni jeleni mladí ve stáří 2 až 6 let. Zde byly uplatňovány zvýšené nároky na průběrný odstřel s cílem nechat dozrát pouze jeleny nadějně. Z jelenů starších (7 – 12 let) byli loveni převážně kusy slabší, jak v paroží tak i ve zvěřině.

Třetí etapa datující se od roku 2007 do současnosti je dána především průběrným lovem ve všech věkových kategoriích, jehož požadavky jsou od roku 2008 nastaveny nad úroveň kritérií na posuzování chovnosti přijatých ve Žďáru nad Sázavou v roce 1994.

Dá se tedy souhlasit se závěry Řeháka a kol.(1998), že máme-li jasnou představu o chovatelských cílech v jednotlivých fázích vývoje stavu, pak nám usnadní i pochopení zásad průběrného odstřelu, zejména jeho limitující hranice, která určuje, který kus zvěře a za jakých okolností patří ještě do průběrného odstřelu a který je už chovný.

Nezbytnou podmínkou pro zvyšování kvality populace je nejen správný průběrný odstřel ve zvěři samčí, ale především kvalitně a důsledně prováděný odstřel laní. Zde je kladen hlavní důraz na věk, hmotnost a zdravotní stav. Věk laní je po ulovení zjištěn odborníkem, který je současně i proškolenou osobou pověřenou prohlídkou a evidencí

zvěřiny. Součástí evidence je také hmotnost ulovených laní. Procento nesprávně ulovených laní se pohybuje v rozmezí 2 - 5%.

Co největší procento odstřelu samičí zvěře je sice třeba zaměřit především na mladé laňky ve druhém roce života (Lochman, 1985), avšak to že laň není ještě zcela vyspělá a nevodí koloucha nesmí být jediným důvodem pro její odstřel. Tím bychom si mohli odstranit z chovu i velmi kvalitní zvěř. Nejdůležitějším hlediskem pro zkvalitňování chovu není pouze věk lovené zvěře, ale především celková vyspělost, hmotnost a zdravotní stav. Se zásadami průběžného odstřelu laní (Řehák a spol., 1998, Lochman, 1985) lze souhlasit, ale je třeba si uvědomit, že při lovu v honitbách s vysokým počtem zvěře a větší rozlohou je problémem správné rozložení lovu do jednotlivých věkových kategorií. V oboře Židlov je tedy hlavním kritériem pro odstřel holé zvěře tělesná kondice a celkový vzhled laně v porovnání s jejími vrstevnicemi. Samozřejmostí je vyřazování z chovu kusů přestárlých a nemocných.

Všechna tato hlediska kladou veliké nároky na odbornost a zkušenost mysliveckého personálu. Výkon průběžného odstřelu musí být důsledný a jeho zásady je třeba pečlivě dodržovat, což je požadavek myslivecké odpovědnosti a etiky. Vojenské lesy a statky mají tato kritéria jasně stanovená a vyžadují jejich dodržování a disciplínu od všech zaměstnanců, kteří zde působí v rolích lovců nebo loveckých průvodců.

Červený a kol (2004) uvádí, že pokud jde o obhospodařování populace, je nejvhodnější chovat v oboře pouze jediný druh zvěře nebo je vhodné doplnit zejména daňčí zvěř zvěřící mufloní, která je více zaměřena na spásání travních porostů. Na příkladu obory Židlov se ukazuje, že lze bez větších problémů chovat vedle sebe i jelena lesního a muflona. Oba druhy se spíše doplňují a vzájemná konkurence se projevuje pouze rozdílným časem, kdy zvěř navštěvuje krmná zařízení. Podávání jadrného krmiva probíhá tak, že se množství určené pro jelení zvěř, která přichází na krmeliště později

než mufloni, předloží do vysokých korýtek. Objemové krmivo je podáváno v dostatečném množství pro oba druhy zvěře. Chov poměrně kvalitní mufloní zvěře také zpestřuje loveckou nabídku v oboře.

Cílem každého intenzivního chovu zvěře je dosažení co nejvyšších bodových hodnot trofejí, ať už z hlediska prezentace honitby nebo především z ekonomických důvodů. V současné době je veliká poptávka po špičkových trofejích jelenů, a to především z řad tuzemských lovců. Dosáhnout produkce těchto trofejí lze několika způsoby, ať je to chov jelenů na farmách (Nový Zéland), možnost ponechat všechny jeleny dozrát do sklizňového věku (Lány) nebo klasický způsob hospodaření s jelení zvěří (Forst a kol.,1975, Řehák a kol.,1998), který je praktikován v oboře Židlov.

Obr. č. 24, Munzar P.

6. Závěr

Kvalita chovu jelení zvěře v této oboře má stoupající tendenci, především z hlediska rostoucích průměrných bodových hodnot trofejí. Dalším ukazatelem růstu je i hodnota 31% vyjadřující poměr ulovených medailových jelenů z celkového počtu, uloveného v letošním roce. Podle každoročně pořádaných přehlídek shozů se dá předpokládat, že tento vývoj by mohl ještě několik let pokračovat.

V dnešní uspěchané době, kdy se chov jelení zvěře ve valné většině volných honiteb stává spíše lovem zvěře než cílevědomou péčí, se právě obory dostávají do popředí zájmu. Důvodem je především možnost ulovit kvalitní trofej relativně snadno a rychle. Dalším z důvodů atraktivity lovu v oborách je, především ve větších zařízeních tohoto typu, i zážitek z pozorování a ulovení této královské zvěře zejména v době říje.

7. Seznam použité literatury:

1. Andreska, J., Andresková, E., 1993: Tisíc let myslivosti, vyd. Vimperk, Tina, 444 str., ISBN 80-85618-12-5
2. Černý, J. V., 1895: Myslivost. II. vyd. Praha, Nakladatelství Frt. Borový
3. Červený, J. a kol., 2004: Encyklopedie myslivosti, vyd. Praha, Ottovo nakladatelství - cesty, 592 str., ISBN 80-7181-901-8
4. Dombrowski, R.: Der Wildpark seine Einrichtung und Administration, vyd. Sien Carl Gerolds Sohn Verlag, 1885, 253 str.
5. Durantel, P. a kol., 2004: Myslivost (org. 1996 Encyklopedie de la chasse), Praha, vyd. Fragment, 286 str. ISBN 80-7200-894-3
6. Forst a kol. 1975: Myslivost, vyd. Státní zemědělské nakladatelství, 479 str.
7. Hanzal, V. a kol., 2007: Velká myslivecká encyklopedie, CD-ROM, GRAND s. r. o., České Budějovice, ISBN 80-900593-0-9
8. Hanzal, V., 2000. O zvěři a myslivosti, Olomouc, vyd. Dona, 128 str. ISBN 80-86136-64-7
9. Hansen- Catta, a kol. 2008: Myslivecká encyklopedie (org. 2007 Larousse), Praha, vyd. Fortuna Libri, 408 str., ISBN 978-80-7321-431-9
10. Hromas, J. a kol. 2000. Myslivost, Písek, vyd. Matice lesnická, 492 str., ISBN 80-86271-04-8
11. Kamler, J., Homolka, M., 2005: Přirozené sezónní změny ve výběru potravy a trávicím traktu přežvýkavé zvěře. In: Přezimovací obůrky a oblasti chovu, vyd. nakladatelství a vydavatelství Kostelec nad Černými lesy, 64 str., ISBN 80-02-01703-X
12. Klusák, K., 2002. Hodnocení loveckých trofejí z celého světa, vyd. Suczess, s.r.o. ve Velkém Meziříčí, 155 str., ISBN 80-903104-0-0

13. Kol. autorů, 1996. Myslivost (org. 1994 Encyclopédie aktive la Chase), Praha, vyd. Svojk a Vašut, 335 str. ISBN 80-7180-083-X
14. Libosvár, F.: Průzkum a posouzení úživnosti obor Židlov a Velký Dub, 2006, 19 str.
15. Lochman, J., 1985. Jelení zvěř, vyd. Praha, Státní zemědělské nakladatelství, 352 str.
16. Menzel, K., 2003, Posuzujeme věk spárkaté zvěře (org. 2002 Die Altersansprache beim Schalenwild), vyd. Víkend, 120 str., ISBN 80-7222-293-7
17. Řehák, L. a kol., 1998. Rukověť chovu jelení zvěře, vyd. Rembrant, 150 str.,
18. Vogt, Fr., 1991, Nové cesty péče (org. 1937 Neue Wege der Hege), vyd. J. Neumann, 168 str.
19. Vyhláška 491/2002 Sb. Vyhláška o způsobu stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře a zařazování honiteb nebo jejich částí do jakostních tříd
20. Wolf, Chroust, Kokeš, Lochman, 1976. Naše obory, vyd. Praha, Státní zemědělské nakladatelství, 253 str.
21. Zákon č. 449/2001 sb. Zákon o myslivosti

8. Internetové odkazy:

1. www.mze.cz
2. www.mapy.cz

9. Seznam fotografií:

Obr. č. 1. Wojnar, T., 2008, obora Židlov, jelen 218,64 CIC

Obr. č. 2. Wojnar, T., 2008, obora Židlov, jelen 191,07

Obr. č. 3. Munzar, P., 2006 obora Židlov, Generálská cesta

Obr. č. 4. Munzar, P., 2006, obora Židlov, pole

Obr. č. 5. Munzar, P., 2006, obora Židlov, chyták v Náletec

Obr. č. 6. Zikmund, M., 2005, Židlov, přístřešek na seno

Obr. č. 7. Wojnar, T., 2007, Židlov, Kupka oves

Obr. č. 8. Munzar, P., 2010, Židlov, kazatelna

Obr. č. 9. Dostál, L., 2007, Židlov, střelnice

Obr. č. 10. Munzar, P., 2009, Židlov, výstava trofejí

Obr. č. 11. Zikmund, M., 2009, Židlov, shozy

Obr. č. 12. Zikmund, M., 2010, Židlov, odchyt černé

Obr. č. 13. Munzar, P., 2007, Židlov, krmelec Nálety

Obr. č. 14. Munzar, P., 2005, Židlov, krmelec Vítr

Obr. č. 15. Munzar, P., 2003, Židlov, kapusta

Obr. č. 16. Munzar, P., 2004, Židlov, informační tabule

Obr. č. 17. Munzar, P., 2004, Židlov, odchyt jelení

Obr. č. 18. Munzar, P., 2001, Židlov, roštový přejezd

Obr. č. 19. Munzar, P., 2003, oborní plot

Obr. č. 20. Munzar, P., 2002, oplocení obory - bažiny

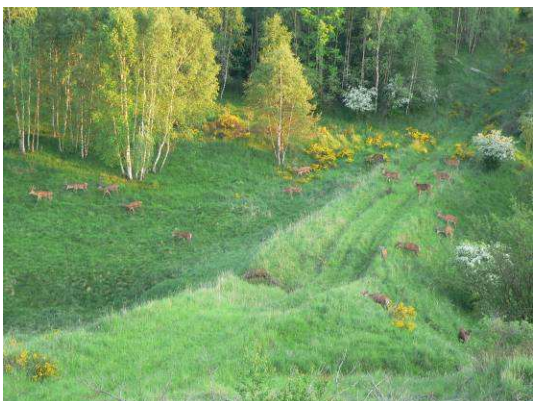
Obr. č. 21. Munzar, P., 2009, krmné místo Javor

Obr. č. 22. Munzar, P., 2009, mufloni u krmelce

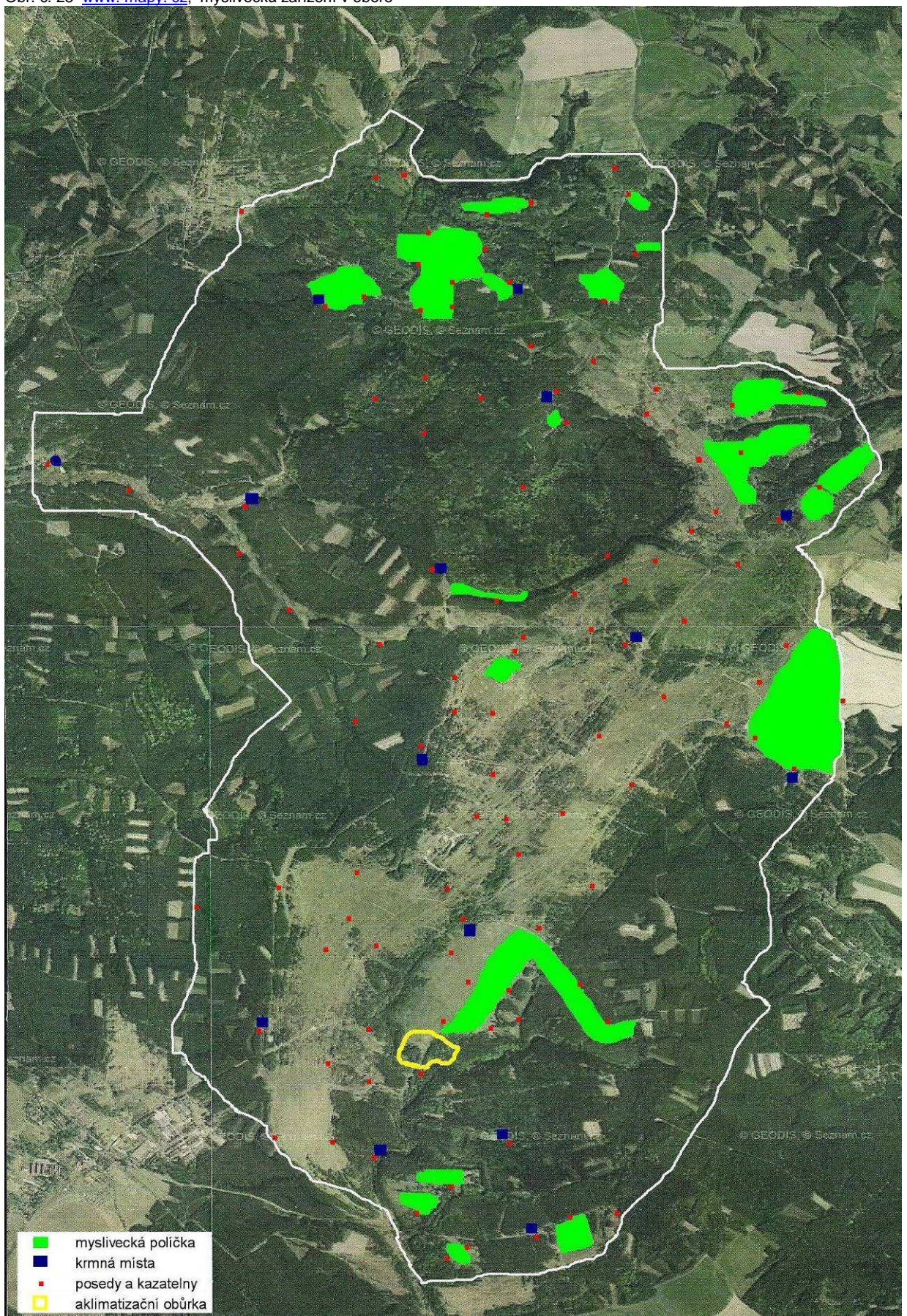
Obr. č. 23. Munzar, P., 2008, tanková stělnice

Obr. č. 24. Munzar, P., 2008, jelen v janovci 210,00 CIC

Obr. č. 25 www.mapy.cz, myslivecká zařízení v oboře

10. Seznam tabulek

Tab. I: Potřebná výměra obory na 1 kus zvěře (Hromas,2000).....	8
Tab. II.: Nároky jelení zvěře na živiny (Řehák et al., 1998).....	13
Tab.III: Obsah CaO, P ₂ O ₅ , bílkoviny a škrobu v krmivu podle Vogta (1937).....	13
Tab. IV: Krmná dávka pro jelení zvěř (Hanzal et al.,2007).....	14
Tab. V: výměra zemědělské půdy (Zikmund, 2009).....	28
Tab. VI: Vliv doby seče na množství a jakost sklizně (Zabloudil, Korhon,2005)....	28
Tab. VII: množství krmiva (Zikmund, 2010).....	29
Tab. VIII: Pravidla průběžného odstřelu v oboře Židlov (Zikmund,2000).....	34
Tab. IX: Nová pravidla odstřelu v oboře Židlov (Zikmund, 2008).....	35
Tab. X.: průměrná hmotnost jelení zvěře (Zikmund, 2010).....	36
Tab. XI: průměrná bodová hodnota (Zikmund, 2010).....	37
Tab.XII: sčítání (Zikmund, 2010).....	31
Tab.XIII: odstřel (Zikmund, 2010).....	32

11. Seznam grafů

Graf I.: % zastoupení půdy.....	19
Graf II.:průměrná bodová hodnota CIC.....	38
Graf III.:% zastoupení věkových tříd z celkového počtu ulovených jelenů.....	39
Graf IV.: závislost krmení, hmotnost,CIC,věk.....	40